

Град Суботица

ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ЗА
УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА
РОМА
2017-2021

Суботица

.....

Садржај

Уводна геч градоначелника	3
Решење о формирању Савет за унапређење положаја Рома на територији Града Суботице	4
Скраћенице	5
Општи подаци о Суботици	6
Општи подаци о Ромима	9
Општи подаци о ромској заједници у Србији	12
Ромска заједница у Суботици	20
Локални механизми за подршку инклузије ромске заједнице на територији Града Суботице	35
Законодавна и стратешки оквир за израду ЛАП-а	37
Методологија рада при изради ЛАП.-а	38
Примена ЛАП-а	42
Праћење успешности примене ЛАП-а	45
Општи и специфични циљеви ЛАП-а	48
SWOT анализа национални ниво	49
SWOT анализа локални ниво	51
ЛАП за образовање	53
ЛАП за становање	65
ЛАП за запошљавање	68
ЛАП за здравствену заштиту	77
ЛАП за социјалну заштиту	82
Решење Скупштине Града Суботице о усвајању ЛАП-а	86
Попис табела	87

Уводна реч Градоначелника

Усвајање Локалног акционог плана за унапређење положаја Рома за период од 2017-2021. године представља даљи корак локалне самоуправе у правцу стратешког планирања потреба и интереса наших грађана из ромске заједнице. Овај документ почива на анализи релевантних међународних и националних документа, анализи стања, проблема и потреба припадника ромске популације на подручју града Суботице. У складу са тим, Локални акциони план за унапређење положаја Рома обухвата област образовања, становања, запошљавања, здравствене и социјалне заштите. Документ је настао уз координисани рад Савета за унапређење положаја Рома на територији Град Суботице са гадним група за наведене области, у које су били укључени предствници локалне самоуправе, Дома здравља Субтица, ПУ „Наша радост“, основних и средњих школа, Центра за социјални рад Суботица, Националне службе за запошљавање филијала Суботица, ромских невладиних организација, педагошки асистенти, ромска здравствена медијаторка и коориднатор за инклузију Рома Града Суботице.

Реализацијом Локалног акционог плана за унапређење положаја Рома и Ромкиња на територији града Суботице желимо да постигнемо унапређење услова живота кроз примену реалних, одрживих и систематских мера. Намера нам је да, кроз сопствена планирана улагања као и удруживањем са средствима из других извора, изградимо амбијент за побољшање живота наших суграђана из ромске заједнице. Све активности планирамо да реализујемо у партнерству свим чиниоцима који су учествовали у креирању овог документа.

Није занемарљива ни околност да тиме испуњавамо и прописане формалне услове Европске уније којим се, поседовање овог стратешког документа, отварају врата европских фондова за социјалну заштиту, програме и услуге намењене најугроженијем становништву.

Кроз дефинисане механизме пратићемо реализацију мера које треба да допринесу остварењу циља који је Локални акциони план за унапређење положаја Рома 2017-2021 на територији града Суботице поставио.

Градоначелник

Богдан Лабан

САВЕТ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА РОМА НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА СУБОТИЦЕ

Са циљем унапређивања положаја Рома на територији града Суботице, Градско веће је, на основу члана 9 Одлуке о Градском већу Града Суботице («Службени лист Града Суботица», број 1/2010 и 40/2012) и члана 22 и 23 Пословника Градског већа Града Суботица који је донет под бројем: I-02-27-2008 дана 17.07.2008.године («Службени лист Града Суботица», број 42/2012), на 106. седници, заведеној под бројем III-90-14/2015, одржаној дана 23.11.2015. године, именovalo Савет за унапређење положаја Рома на територији Града Суботице. Ово тело је задужено за израду и праћење реализације Локалног акционог плана за унапређење положаја Рома у Суботици у области:

- 1) образовања,
- 2) становања,
- 3) запошљавања,
- 4) здравствене и
- 5) социјалне заштите.

Савет обавља следеће послове који се односе на унапређење положаја Рома на територији Града Суботице :

- учествује у припреми и праћењу имплементације стратешких и оперативних докумената везаних за унапређење положаја Рома у локалној заједници;
- сарађује са свим релевантним чиниоцима из система образовања, здравства, социјалне заштите и другим чиниоцима у циљу унапређења положаја Рома у локалној заједници;
- формира радне групе са циљем интегралног приступа решавању проблема у области образовања, здравствене и социјалне заштите и др.;
- периодично одржава седнице на којима ће се разматрати актуелна питања и могућности превазилажења проблема;
- координира сарадњу међу институцијама и другим организацијама у циљу пружања подршке за реализацију активности које имају за циљ побољшање квалитета живота Рома на територији Града;
- обавља и друге послове везане за унапређење положаја Рома у локалној заједници.

Стручне, административне и техничке послове за потребе Савета обавља секретаријат Градске управе Града Суботице надлежан за послове друштвених делатности.

Чланови градских већа, релевантних образовних институција, ромских удружења грађана као и представници ромске заједнице били су укључени у радне групе за израду Локалног акционог плана за унапређење положаја Рома на територији града Суботице (у даљем тексту ЛАП) за области образовања, запошљавања, становања, здравствене и саоцијалне заштите.

Скраћенице

Република Србија	РС
Град Суботица	ГРАД
Секретаријат за друштвене делатности	СЕКРЕТАРИЈАТ
Локални акциони плани за унапређење положаја Рома на територији града Суботице	ЛАП
Педагошки асистент	ПА
Удружење грађана	УГ
Невладина организација	НВО
Ромска невладина организација	РНВО
Тим за праћење и извештавање реализације ЛАП-а	ТИМ
Савета за унапређење положаја Рома на територији Града Суботице	САВЕТ
Јединица локалне самоуправе	ЈЛС
Дом здравља Суботица	ДЗС
Центар за социјални рад Града Суботица	ЦСРГС
Дом за децу ометену у развоју „Колевка“	КОЛЕВКА
Уједињене нације	УН
Координатор за инклузију Рома Града Суботице	КООРДИНАТОР
Црвени крст Суботица	ЦКС
Савет Европе	СЕ
Предшколско образовање и васпитање	ПВО
Министратво за рад, запошљавање, социјална и борачка питања	МРЗСиБП
Покрајински секретаријат за привреду и туризам	ПСПиТ
Сакупљачи секундарних сировина	ССС
Национална служба за запошљавање филијала Суботица	НСЗФС

Сви појмови употребљени у мушком граматичком роду обухватају мушки и женски род лица на која се односе.

О СУБОТИЦИ

Историјски подаци

Суботица се у писаним документима први пут помиње 07. маја 1391. године, мада је утврђено да су људи на овом простору живели још пре три хиљаде година. Изграђен на ветрометини, на раскрсници путева, овај је град вечито био место бурних историјских догађаја. Плански и урбани развој везује се за 1779. годину, када је царица Марија Терезија – за одану службу суботичких граничара хабсбуршком двору – прогласила Суботицу *слободним краљевским градом*, те се у знак сећања 1. септембар прославља као дан града.

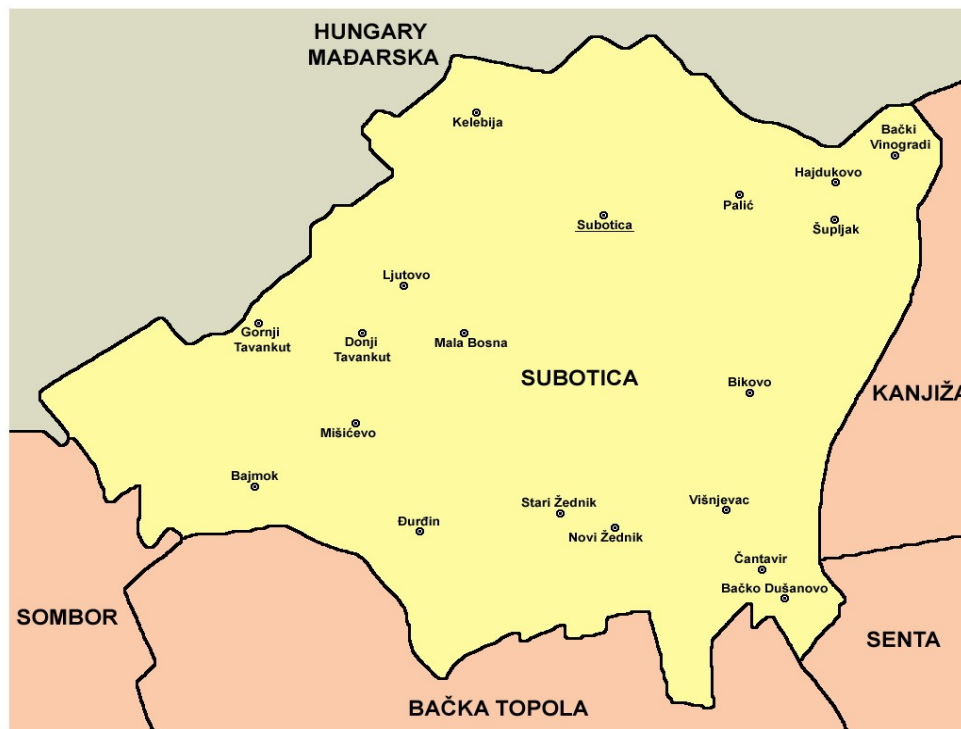
Статус слободног краљевског града донео је Суботици већу аутономију и ново име - Марија Тхересиополис. Од тада почиње плански и убрзани развој града, као и претварање околних пашњака у орнице. После нагодбе из 1867. године, све до 1914. године, у Суботици се нагло развијају грађанско друштво и град. Доласком железнице у град развила се трговина пољопривредним и сточарским производима. Крајем XIX века, доласком индустријализације, Суботица има улице осветљене електричном струјом, позориште, гимназију, музичку школу и трамвај. По узору на тадашње европске градове, започиње изградња путева, јавних објеката, приватних и најамних палата и сакралних објеката. У архитектури града доминира стил сецесије чији су најрепрезентативнији објекти Градска кућа, Синагога и Рајхл палата. После II Светског рата, Тријанонским споразумом из 1920. године, Суботица је прикључена Краљевини СХС и од тог периода почиње новија историја града. Суботица је данас савремена урбана, мултинационална, мултикултурална и мултиконфесионална заједница грађана са развијеном мрежом културних, образовних, здравствених и социјалних установа.

Географски подаци

Суботица је смештена уз границу са Републиком Мађарском, на десет километара од граничног прелаза Келебија и тридесет километара од граничног прелаза Хоргоша, на 46 степени и 05 минута северне географске ширине и 19 степени и 39 минута источне географске дужине. Просечна надморска висина је 114 метара, 40 метара изнад нивоа Тисе код Кањиже и 32м изнад нивоа Дунава код Баје. Поред Суботице пролази међународни пут Е-75.

Кроз територију Града Суботице пролази транзитни паневропски пут Е-75, он га повезује са Републиком Мађарском на северу а на југу, преко Београда, са

Јужном Европом. У Граду се укрштају магистрални правци према Новом Саду, Сомбору, Хоргошу и Сенти. Железничка траса Београд-Будимпешта пролази кроз урбано језгро Суботице и рачва се са пружним правцима према Сомбору, Хоргошу, Црвенки и Баји.

City of Subotica / Grad Subotica

Захваљујући географском положају и вредним грађанима, Град Суботица је постао најзначајнији административно-управни, индустријски, трговачки, саобраћајни и културни центар Севернобачког округа, који обухвата још и општине Бачка Топола и Мали Иђош. Оближње Палићко језеро га чини туристичко-рекреативним центром ширег подручја.

Удаљеност Суботице од главних привредних центара у окружењу: Београд-184 км; Будумпешта -203 км; Солун – 805 км; Загреб -537 км; Беч -440 км; Букурешт 708 км.

Северно од града простире се плодна пешчара са виноградима и воћњацима а јужно, земља ораница. Град Суботица представља значајан фактор у повезивању Републике Србије са Европом и помиње се као *северна капија*.

Демографски подаци

По Попису становништва из 2011. године у Суботици, са околним местима, живи 141.554 становника (68.040 мушкараца и 73.514 жена) у 53.601 домаћинство. Просечан број чланова по домаћинству износи 2,6. Радно способних грађана (од 15-64 године) је 99.620 особа. Анализом кретања укупног броја становника, Суботица до 1981. године бележи константан пораст броја становника, док се у периоду након 1981. године бележи обрнута тенденција, односно смањење броја становника. Просечна старост становништва Града Суботице износи 41,9 година, што Суботицу сврстава у категорију градова у дубокој

демографској старости. Територију града чине 19 насељених места са 37 месних заједница. На градском подручју живи 105.681, а на сеоском подручју и осталим насељеним местима 35.873 становника.

У Суботици заједно живе 21 национална заједница и у службеној употреби су српски, мађарски и хрватски језик.

Табела 1 Становништво у Суботици

	Град		Округ	
	Број	Удео у укупном становништву (%)	Број	Удео у укупном становништву (%)
Срби	38.254	27,02	50.472	27,00
Албанци	383	0,27	486	0,26
Бошњаци	216	0,15	225	0,12
Бугари	76	0,05	80	0,04
Буњевци	13.553	9,57	13.772	7,37
Власи	2	0,00	2	0,00
Горанци	151	0,11	165	0,09
Југословени	3.202	2,26	3.426	1,83
Мађари	50.469	35,65	76.262	40,80
Македонци	482	0,34	541	0,29
Муслимани	334	0,24	413	0,22
Немци	260	0,18	314	0,17
Роми	2.959	2,09	3.342	1,79
Румуни	67	0,05	76	0,04
Руси	76	0,05	87	0,05
Русини	172	0,12	456	0,24
Словаци	158	0,11	282	0,15
Словенци	169	0,12	227	0,12
Украјинци	46	0,03	81	0,04
Хрвати	14.151	10,00	14.536	7,78
Црногорци	1.349	0,95	3.654	1,95
Остали	580	0,41	756	0,40
Неопредељени	11.815	8,35	13.393	7,17
Регионална припадност	2.067	1,46	2.464	1,32
Непознато	563	0,40	1.394	0,75
Укупно	141.554	100	186.906	100

Преузето из Профил заједнице Град Суботица

ОПШТИ ПОДАЦИ О РОМИМА

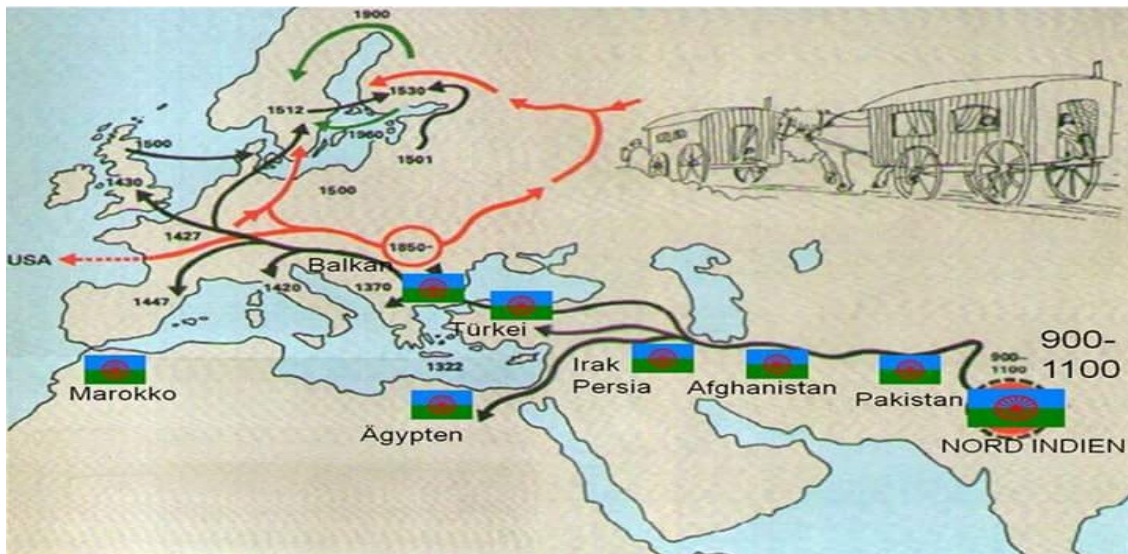

Иако о пореклу Рома и њиховој историји не постоје систематизовани писани историјски извори, на основу постојећих писаних трагова, литературе и на основу проучавања легенди и усменог предања, истраживачи су сагласни да Роми воде порекло из Индије. Томе у прилог иде и језик Рома у коме постоје очувани трагови њиховог индијског порекла.

Такође је, на основу постојећих трагова, јасно да су се Роми током векова селили из Индије.

О разлозима покретања Рома из Индије говоре многе легенде, али је извесно да су њихове сеобе биле условљене ратовима и сталним прогонима којима су Роми били изложени. Наиме, походи освајача натерали суROME да се склањају пред непријатељима. Због тога су напустили своју постојбину, а та судбина их је пратила током свих каснијих кретања. Према неким подацима, велика сеоба Рома из Индије је била покренута страшним нападима моћних арапских освајача почетком XI века.

Прва дестинација је била Блиски Исток. Одатле је једна група, преко Кавказа, дошла у Русију, други до Северне Африке (отуд за Rome постоји и назив Египћани). Једна група се упутила ка Грчкој. Одатле су кренули ка балканским и другим европским земљама. На основу неких података, Роми су живели у Персији већ у IV веку. Поједини научници сматрају да су се Роми доселили у земље Византијског Царства у IX веку. Међутим, први поуздани писани траг о Ромима потиче из 1068. године. Ради се о тексту о животу св. Ђорђа Антонског, састављеном у манастиру Ивирон на Атосу, у коме се говори о Адсинканима у Цариграду и у вези са овим записом постоји сагласност истраживача да се ради о Ромима. Из Источне и Јужне Европе Роми су се даље расељавали у земље Централне и Западне Европе, а стигли су, у мањем броју, и до Скандинавије. На просторе Јужне Америке Роми су долазили из Шпаније између XVI и XIX века, а на просторе Северне Америке и Аустралије стигли су тек у XIX и XX веку као печалбари (Ђурић, 1987).

Мапа миграција Рома из Индије

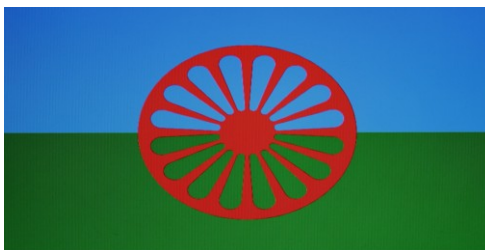
Роми данас живе у свим земљама света. Тешко је са сигурношћу утврдити број. Према неким проценама, само у Европи живи између 10 и 15 милиона Рома.

Људи слични Ромима и данас живе у Индији

Ромски покрет

У Лондону је 8. априла 1971. године одржан Први светски конгрес Рома и на њему је први пут у историји усвојена одлука да је **Ром** -званичан назив за припаднике ове заједнице, призната је ромска заставица и ромска химна. Од тада се 8. април обележава као Светски дан Рома.

Ромска заставица

На ромској заставици је плавом бојом представљено небо, као симбол слободе, безграничног пространства и живота под ведрим небом. Зеленом бојом је представљена трава, пут, друм, као симбол живота који је обележен сталним путовањем, на путу без граница који је увек „отворен“ Ромима. Црвени точак представља симбол сталног кретања и живота на точковима. Број паока на точку је број векова који је проведен у изгнанству.

Комисија за људска права у Женеви је 1977. године донела резолуцију по којој су Роми *индијска историјска, културна и језичка мањина* и да, сходно томе, уживају заштиту и права која су утврђена документима Уједињених нација. Од тада се међународна организација Рома, основана 1971. год. у Лондону, обраћа Уједињеним нацијама и њеним органима, захтевајући да као невладина организација постане чланица међународне заједнице, тражећи заштиту припадника Рома у свим земљама где они живе и залаже се да Роми, као етничка, културна, језичка и социјална мањина имају право на свој национални и културни идентитет (упор: Ђурић, 1987: 203). Међународна ромска заједница, као невладина организација Рома, 1979. год. добија консултативни статус при Економском и социјалном савету Уједињених нација, те на

тај начин заступа интересе Рома на међународном нивоу (упор: Ђурић, 1998: 72). Али, заштита људских и мањинских права Рома није само у домену права и примене права. Како извештава Европски комитет за миграције 1995. године који се бави положајем Рома у Европи, Роми су у неповољном положају у скоро свим областима живота: у образовању, запошљавању, здравству, становању, учешћу у јавном животу.

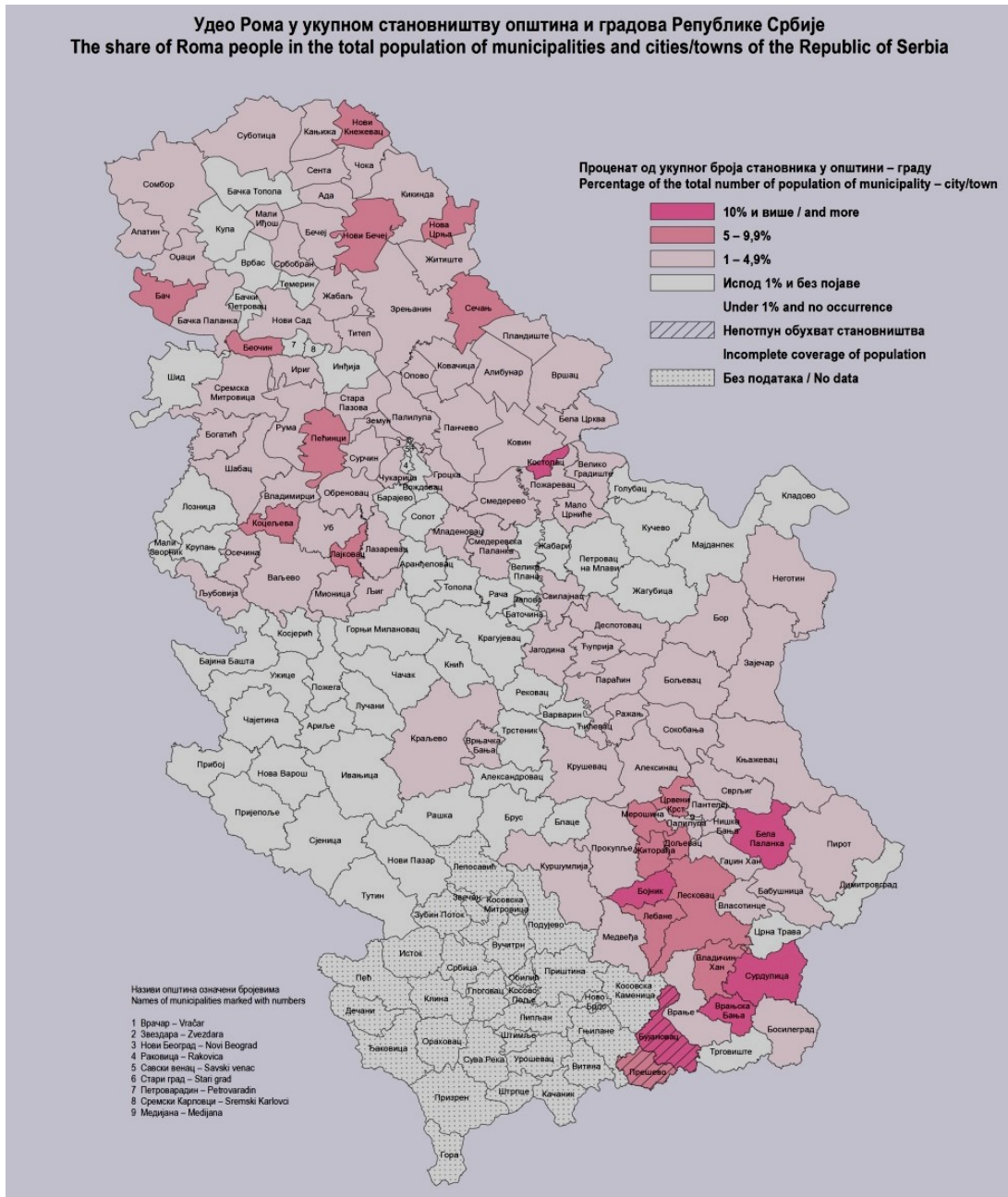
Под ромском заставом никада није вођен ни један рат!

ОПШТИ ПОДАЦИ О РОМИМА У СРБИЈИ

У Србији, према званичним подацима живи 148.000 Рома¹. Према подацима ромских удружења грађана, у Србији живи између 400.000 и 600.000 Рома. Највећи број живи у дивљим насељима без основних инфраструктурних услова.

¹

<http://media.popis2011.stat.rs/2012/Nacionalna%20priпадnost-Ethnicity.pdf>

Прикупљање података о остваривању економских, социјалних и културних права, међу којима су право на рад, становање, социјалну заштиту, образовање и запошљавање од суштинске је важности за процес унапређења приступа овим правима за све, па и за Роме. Комитет УН за економска и социјална права тражио је од Републике Србије да поменуте податке прикупља редовно, у односу на показатеље који су везани за људска права, и разложено – између осталог и у односу на етничко порекло.

Према подацима прикупљеним Пописом становништва 2011. године и обрађеним у студији „Роми у Србији” посредно су изведени показатељи сиромаштва Рома и Ромкиња

Образовање

Поред тога што спада у основна људска права, образовање је и предуслов за остваривање многих других људских права – оно је неопходно како за излазак из сиромаштва, које је препознато као преовлађујући проблем ромске националне мањине, тако и за пуно друштвено укључивање Рома и Ромкиња. Истраживање вишеструких показатеља о положају жена и деце у Републици Србији², указују да је тек 80% деце из ромских насеља која су похађала први разред основне школе похађало и предшколски припремни програм (код опште популације обухват је 98%), а само 69% ромске деце кренуло је у први разред основне школе на време (код опште популације је 97%), 64% деце ромске националности заврши основну школу (код опште популације је 93%). Свега 22% деце ромског порекла похађа средњу школу (код опште популације је 89%). Посебан проблем је то што девојчице напуштају школовање и заснивају породице између 15. и 19. године. Чак 43% девојчица ромске националности у овом узрасту прекида школовање ради удаје. Код девојчица исте доби у општој популацији овај проценат је 4%.

Последице искључености из образовања утичу на конкурентност Рома и Ромкиња на тржишту радне снаге – удео неписмених у укупној ромској популацији старијој од девет година са 15,1% и даље је изнад националног просека од 2%. Забрињавајући су подаци који указују на стечени степен стручне спреме: преко 1/3 Рома и Ромкиња – 34,2% нема завршену осмогодишњу школу, 1/3 Рома и Ромкиња има основно образовање; удео Рома и Ромкиња са средњим образовањем је 11,5%, а са високим само 0,7%.

Постојећи налази³ указују на то да је укљученост деце и младих из ромске заједнице у образовни систем незадовољавајућа, нарочито у средњошколском и високошколском образовању. Иако је, захваљујући бројним политикама и мерама које су уведене остварен одређени напредак у протеклих десет година, постојећи подаци указују на то да је проблем и даље велики и да су критичне тачке: укључивање у предшколско

² Истраживање је 2014. године спровео Републички завод за статистику, уз техничку и финансијску подршку UNICEF-а,

³ Приликом идентификације кључних проблема у образовању Рома и Ромкиња као доминантан извор података коришћени су резултати *Истраживања вишеструких показатеља жена и деце у Србији 2014. и Истраживања вишеструких показатеља положаја жена и деце у ромским насељима у Србији 2014.* Републички завод за статистику и UNICEF, 2014. (Multiple Indicator Cluster Survey-MICS) које је у Републици Србији спроведено 2014. године, али и 2005. године. Чињеница да се свака анализа образовања Рома и Ромкиња у Републици Србији суочава са недостатком системских података који би омогућили праћење остваривања права на квалитетно образовање за децу из ромске заједнице указује сама по себи на то да решавање постојећих проблема у образовању Рома и Ромкиња још увек није добило високо место на дневном реду текућих реформских процеса у области образовања у Републици Србији.

васпитање и образовање ради адекватне припреме за основно образовање, редовно похађање и завршавање основног образовања, као и прелазак у средње образовање, који представља и најкритичнију тачку јер на нивоу средњошколског образовања долази до највећег осипања.

Становање

Ромска насеља су просторне градске и ванградске (сеоске и приградске) целине претежно настањене припадницима ромске националне мањине, често виђена и као места просторне и друштвене сегрегације Рома и Ромкиња. Према проценама стручњака, око 70% Рома и Ромкиња у Републици Србији живи у ромским насељима од којих је 58% настало пре 1945. године, што укључује и 47% насеља насталих пре почетка XX века.

⁴У Србији је 2015. године мапирано је 583 „подстандардних“ ромска насеља, од којих је знатан део настао пре више од 45 година.

- у региону Војводине 65% насеља старије је од 45 године,
- у јужној и источној Србије 61%,
- у региону Шумадије и западне Србије 53%, док је у региону Београда, овај проценат најнижи и износи 33%
- ⁵70% Рома и Ромкиња у Србији живи у ромским насељима,
- 73% Рома и Ромкиња има мање од 10 м² по члану домаћинства у односу на 26% већинско становништво,
- 54% ромских домаћинстава у кући не поседује купатило, према нешто мање од 10% неромских домаћинстава.

Наведени услови становања имају велики утицај на успешност наредне генерације на успех у школи и друштву.

Запошљавање

Један од услова за успешну интеграцију Рома јесте економско оснаживање и запошљавање, односно стварање бољих услова за повећање запошљивости Рома. Највећи проблеми са којима се Роми суочавају када је запослење у питању јесу низак образовни статус која за последицу има неконкурентност на тржишту рада. На ове аномалије, надовезује се недостатак личних докумената (правно-невидљива лица) као и дискриминација са којом се суочава ромска популација приликом запошљавања. Због ниског образованог статуса Роми најчешће обављају најтеже и најмање плаћене послове. Иако у неким програмима које нуди Национална служба за запошњавање и друге институције које се баве интеграцијом ромске популације нуде одређене субвенције за запошљавање ромске популације, веома мали број Рома бива запослен. Још један од

⁴ ОЕБС, *Основне карактеристике подстандардних ромских насеља у Србији*. Београд: Мисија ОЕБС-а у Србији, 2015, <http://www.osce.org/sr/serbia/159746?download=true>

⁵ *УННЧР и Комесаријат за избеглице Републике Србије, Процена потреба интерно расељених лица у Републици Србији, Београд, 2011.*

проблема са којима се суочава ромска популација јесте слаба информисаност о програмима који су намењени слабо запошљивим категоријама становништва. Груписањем према занимањима која обављају може се сагледати и професионална структура Рома и Ромкиња. Област у којој се Роми најчешће радно ангажују јесте сива економија. Већина је изван система запошљавања. Нису легално економски активни и махом се воде као незапослени.

Ниска стопа економске активности, представља последицу друштвено-економске запостављености ове заједнице, економске културе, изразитих политичких баријера у запошљавању. Када се налазе на тржишту радне снаге, раде најтеже и најопасније послове по најнижој цени. Сакупљачи секундарних сировина чине једну од најексплоатисанијих група радника, са најнижом ценом рада.

На основу статистичких података о демографским обележјима становништва и посматрања економске структуре уочене су разлике између економске активности Рома и Ромкиња и укупне популације. Упркос томе што је код Рома и Ромкиња и код укупне популације уочљив пад удела активног и пораст удела неактивног становништва, коефицијент економске зависности (однос броја активних, издржаваних и лица са личним приходом) показује да се у Републици Србији број издржаваних у међупописном периоду (2002 – 2011) смањило за око 15,0%, као и да је број лица са личним приходом порастао за око 10,0%. Истовремено, број издржаваних Рома и Ромкиња порастао је за 69,1%, док се број лица са личним приходом смањило за преко једне половине (51,0%).

Табела 2 Најчешћа радна ангажовања Рома

Занимања	
Најчешћа радна ангажовања Рома	%
чистачи, помоћни радници и сакупљачи секундарних сировина	59 %
возачи и занатлије	10,8 %
пољопривредници	9,9 %
продавци	8,9 %
грађевински радници	6,9 %
ноћни чувари и конобари	2,6 %
ументици	1,5 %

Извор: Републички завод за статистику, 2011. година

Дакле, промене у економским структурама ромског становништва у односу на укупно становништво нису се одвијале истим смером и интензитетом. Повећање удела неактивног, пре свега издржаваног становништва, представља негативну компоненту економског просперитета која утиче и на одређивање социјалног положај Рома и Ромкиња.

У том смислу треба поменути да је 2011. године у Републици Србији на 100 активних било 147 неактивних становника, док је код Рома и Ромкиња на 100 активних било 257

неактивних (пре свега издржаваних) лица. Како се у активно становништво убрајају лица која обављају занимање и незапослена лица (лица која су некада радила и лица која активно траже посао)⁶, треба скренути пажњу на то да од укупно активних Рома и Ромкиња, њих 59,0% чине незапослена лица, што је знатно изнад националног просека који износи 22,4%.

Табела 3 Укупно становништво и Роми у Републици Србији према економској активности, 2002-2011. године

СТАНОВНИШТВО СРБИЈЕ					РОМИ			
Година	Укупно	Активни	Нективни	Активни који обављају занимање	Укупно	Активни	Неактив	Активни који обављају занимање
2002.	7.498.001	3.415.546	4.082.455	2.642.987	108.193	35.468	72.725	18.708
%	100	45,6	54,4	77,4	100	32,8	67,2	52,7
2011.	7.186.862	2.971.220	4.215.642	2.304.628	147.604	41.237	106.367	16.887
%	100	41,3	58,7	77,6	100	27,9	72,1	41,0

Извор : Попис становништва, домаћинстава и станова 2011. у Републици Србији **РОМИ У СРБИЈИ**; Проф. др Светлана Радовановић Доц. др Александар Кнежевић ИСБН 978-86-6161-120-9 , страна 79

Табела 4

Показатељи економске немоћи ромског становништва	
Опис стања	Показатељ
Економски неактиван	72,1%
На 100 пословно активних Рома долази	257 неактивних
На 100 пословно активних особа из већинске популације	147
Рад на црно	нема података
Социјална примања су једини извор прихода	27,6 %

Извор : Попис становништва 2011. Година

Уочљива је полна диференцијација код активних Рома и Ромкиња који обављају занимање, јер мушкарци чине 77,5%, а жене 22,5%, што представља знатну разлику у односу на национални ниво, где мушкарци чине 57,9%, а жене 42,1% од укупно активних

⁶ Попис становништва, домаћинстава и станова 2011, Књига 7: Економска активност, Републички завод за статистику, Београд, 2013, стр.10-11.

који обављају занимање. У том смислу треба поменути да су раније ступање у брак, рађање и матерински статус, као и ниво образовања, значајнији чиниоци женске активности, као и да специфичне особености положаја жена представљају један од важнијих узрока толиких разлика у нивоима економске активности Ромкиња и осталог женског становништва Републике Србије. Најзад, према подацима о економској активности Рома и Ромкиња у Републици Србији може се закључити да је у међупописном периоду значајно опао проценат запослених Рома и Ромкиња и то за 5,95%. Реч је о статистички значајним разликама које указују на то да је у условима када је донета прва Стратегија о унапређењу положаја Рома и Ромкиња којом су, поред осталог, биле предвиђене и мере активне политике запошљавања Рома и Ромкиња, њихов положај погоршан. О економској немоћи говоре и подаци који указују на то да више од једне четвртине (27,6%) од укупног броја ромских домаћинстава своје приходе остварује преко социјалних примања.

РАДНО АНГАЖОВАЊЕ РОМА ЈЕ БИТНО ЗА ЗАЈЕДНИЦУ И ЗА ДРУШТВО

Радно неагажовање једне заједнице, има индиректну последице на буџет државе. Не улазимо у разлоге вишедеценијске запостављености ромске популације у области активног радног ангажовања. Представимо последицу и препоруке из истраживања које је 2010. године урадило Одељење за развој људских потенцијала за Европу и Централну Азију Свестке банке за Чешку, Румунију, Бугарску и Србију и објављено је под *називом Економска цена искључености Рома*⁷

ПОСЛЕДИЦА РАДНОГ НЕАНГАЖОВАЊЕ РОМА У СРБИЈИ

„Роми су можда највећа транс-национална мањина у Европи, која такође спада у једну од најсиромашнијих националних мањина у Европи, често искључивану са формалног тржишта рада.

- Највећем броју Рома радно способног узраста недостаје образовање неопходно за успешно укључење на тржиште рада.
- Због таквог стања, европске државе губе стотине милиона евра годишње путем губитака у продуктивности и фискалним доприносима.

Доња граница процене годишњих губитака у продуктивности у Србији креће се од 231 милион евра.

⁷:http://siteresources.worldbank.org/EXTROMA/Resources/SERB_Economic_Costs_Roma_Exclusion_Note_Final3.pdf

- Доња граница годишњих фискалних губитака у Србији креће се од 58 милиона евра.
- Стављањем акцента на образовање Рома, битна је ставка у премошћавање овог проблема.
 - Образованији Роми могу да очекују много више приходе. У поређењу са Ромима са завршеним основношколским образовањем, Роми који заврше средње школе у Србији могу да очекују већа примања и до 52%.

Процент Рома међу становништвом радно способног узраста ће расти пошто већинско становништво у Источној и Централној Европи убрзано стари. Равноправно учешће у раду међу Ромима од кључне је важности за решавање проблема раста издатака за пензије, здравство и друге трошкове старења на нивоу држава“.

Социјална и здравствена заштита

О социјалној и здравственој угрожености Рома и Ромкиња, нарочито деце и жена, указује „Истраживање вишеструких показатеља о положају жена и деце у Републици Србији“⁸, које је 2014. године, уз техничку и финансијску подршку УНИЦЕФ-а, спровео Републички завод за статистику:

- процењена стопа смртности одојчади међу децом у ромским насељима износи 13 на хиљаду живорођене деце, што је дупло већа стопа од националног просека;
 - 10% деце у ромским насељима је потхрањено, а 19% заостаје у расту, што је за око пет пута већа стопа у односу на децу из осталих етничких група;
 - 13% ромске деце је примило све вакцине на време, односно до краја прве године, а код деце из опште популације тај обухват је 71%;
 - према подацима УНИЦЕФ-а, од укупног броја корисника услуга центара за социјални рад 45.050 су припадници ромске националности, што је скоро трећина од укупног броја Рома и Ромкиња пописаних 2011. године. То значи да је у ромској популацији удео корисника услуга социјалне заштите скоро четири пута већи него у укупном становништву у Републици Србији.
 - у старосној структури Рома и Ромкиња корисника система социјалне заштите, 47,2% су одрасле особе, 31,1% су старије особе и деца, а младих је 21,7%.
- Деца узраста до 17 година чине 27,6% свих корисника центара за социјални рад, а заједно са младима (18–26 година), којих има 9,8%, представљају укупно 37,3% свих корисника центара за социјални рад, а тиме и другу по величини групу корисника центара.
- Роми су релативно млада популација. Званична статистика говори да деца узраста до шест година чине преко 15% укупне ромске популације, а да деце узраста од 7 до 14 година има преко 16%. Процењује се да би се број ромске деце у узрасту који одговара припремном периоду за школу (од три до шест година) и основној школи могао кретати приближно између 60.000 и 120.000.⁹

8

<http://www.unicef.rs/files/publikacije/MICS%20Serbia%202005/MICS%20Serbia%20executive%20summary%20SERBIAN.pdf>

⁹ <http://media.popis2011.stat.rs/2012/Nacionalna%20pripadnost-Ethnicity.pdf>

- просечна старост Рома на територији Републике Србије према подацима пописа становништва из 2011. године је 27,2 године.¹⁰ Просечна старост ромских жена и мушкараца је за 14, односно 12 година нижа од просечне старости жена и мушкараца опште популације. С обзиром на раширеност фактора који негативно утичу на стање здравља у ромској популацији као што су сиромаштво, лоши животни услови и друштвена искљученост постоји неопходност предузимања активности на повећању знања и информисања о правима на здравствену заштиту, здрављу и здравим стиловима живота у ромској популацији. У оквиру унапређења здравствене заштите ромске популације која је неодвојива од побољшања животног окружења у ромској заједници посебан значај има унапређење здравствене заштите деце и жена у репродуктивном периоду.

Пописом из 2011. године први пут су обухваћени и бескућници, а према добијеним налазима међу њима је 5.719 Рома и Ромкиња, што је једна трећина од свих пописаних бескућника. Поред тога, пажњу треба скренути и на чињеницу да су пописана 1.553 домаћинства која живе у просторијама насељеним из нужде. Чланови тих домаћинства у Попису 2011. године се третирају као секундарни бескућници. Незнатну већину бескућника чине мушкарци (51,1%), а најзаступљенију старосну категорију ових лица представљају деца узраста до 14 година.

¹⁰ <http://media.popis2011.stat.rs/2012/Nacionalna%20pripadnost-Ethnicity.pdf>

РОМСКА ЗАЈЕДНИЦА У СУБОТИЦИ

УВОД

На територији Града Суботице, на основу Пописа становништва из 2011. године, 2959 особа изјаснило се да су припадници ромске националне мањине (1492 мушкараца и 1467 жена). На основу процене удружења грађана Едукативни центар Рома, на територији Суботице живи између 3.500 и 4.000 припадника ромске националне мањине.

Старосна структура грађана ромске националности у Суботици

Табела 5

Године	Мушко	Женско
0-4	187	213
5-9	213	227
10-14	181	162
15-19	145	144
20-24	142	122
25-29	106	99
30-34	111	104
35-39	81	88
40-44	71	61
45-49	65	73
50-54	66	60
55-59	50	47
60-64	39	26
65-69	22	15
70-74	7	16
75-79	3	9
80 +	3	1

Избор://www.inkluzijaroma.stat.gov.rs/sr/%D1%81%D1%83%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B8%D1%86%D0%B0

I) **Образовање**

Образовне институције на територији града Суботице

На територији Града Суботице постоји једна предшколска установа, 21 основна школа, 8 средњих, једна специјална и Школски центар са домом ученика .

Предшколска установа “Наша радост”

Предшколска установа "Наша радост" у овој радној години у свом саставу има 55 објеката на територији града и околине који обухватају 196 васпитних група.

Установа има три педагошке јединице, а рад се одвија на српском, мађарском и хрватском, језику.

Деца су узраста од 0,5 до 7 година и са њима раде:

- у јасленим групама 42 медицинске сестре и сестре васпитачи,
- са децом узраста од 3 до 7 година у вртићким групама ради 305 васпитача.

ПУ “Наша радост” је, у сарадњи са Едукативним центром Рома веома радо приступила програму инклузије ромске деце у ПП групе. У оквиру тог програма су и два педагошка асистента који су укључени у рад група у којима је већи број ромске деце.

Табела 6 Број деце у ПУ „Наша радост“

Предшколска установа „Наша Радост“ школска 2016/17					
Јасле		Вртић		Припремне групе	
Укупан број деце	Ромска деца	Укупан број деце	Ромска деца	Укупан број деце	Ромска деца
550	0	2817	2	558	85
Укупан број : 3925					

Извор: ПУ “Наша радост“

Удружење грађана Едукативни центар Рома је 2104. године, у оквиру пројекта „*Оснаживање Ромкиња за подршку раном развоју деце*“, направило истраживање на територији Суботице. Пројектне активности су биле усмерене на рад са младим мајкама и децом старости од 0 до 3 године. Анкетирано је 27 мајки и чланова њихових породица. Истраживање је показало да:

- у домаћинствима у просеку има 12 чланова (просек на нивоу града је 2,62 члана).
- деца до 3 године чине 38,64%.
- 62,64% деце се са вршњацима само друже унутар заједнице,

- од анкетираних породица 79,41% породица нема ни једну сликовницу нити књигу за децу
- ни једно дете до 3 године није уписано у јасле а свега двоје похађа вртић
- мајке у потпуности брину о деци.,
- због неукључености у јасле и вртић, кад су родитељи краће одсутни, о млађој деци брину старија браћа и сестре;

Наведени подаци су показале потребе за укључивањем ромске деце у јасле и вртић у раном узрасту.

Табела 7

Ученици Роми уписани у ОШ на територији града Суботице 2016/17. године									
ГРАД СУБОТИЦА	1.п.	2.п.	3.п.	4.п.	5.п.	6.п.	7.п.	8.п.	Укупно
ОШ "Вук Караџић"	5	8	2	1	3	5	3	1	28
ОШ "Хуњади Јанош"	14	10	14	15	13	7	1	1	75
ОШ "Владимир Назор"	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ОШ "Петефи Шандор"									0
ОШ "Боса Милићевић"	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ОШ "Мирослав Антић"	0	0	1	0	0	0	1	0	2
ОШ "Пионир"	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ОШ "Матија Губец"	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ОШ "Јован Микић"	0	0	0	1	1	0	0	0	2
ОШ "Ђуро Салај"	13	27	22	22	18	21	11	10	144
ОШ "Иван Горан Ковачић"	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ОШ "Кизур Иштван"	3	1	2	2	2	0	1	0	11
ОШ "Иван Милутиновић"	4	2	3	3	1	1		1	15
ОШ "10. Октобар"	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ОШ "Соња Маринковић"	1	1	0	0	1	1		1	5
ОШ "Мајшански пут"	3	1	2	3	5	0	0	1z	15
ОШ "Милош Црњански"	0	0	0	0	2	0	1	0	3
ОШ "Матко Вуковић"	27	19	20	18	22	30	16	13	165
ОШ "Јован Ј. Змај"	11	10	4	11	5	2	3	1	47
ОШ "Сечињи Иштван"	33	27	15	21	37	18	10	6	167
ОШ "Свети Сава"	4	2	0	1	0	0	0	0	7
ОШ "Жарко Зрењанин"	1	0	0	5	3	2	4	1	16
Школски центар са домом ученика "Доситеј Обрадовић"	0	1	2	0	1	1	0	0	5
Музичка школа	0	0	0	0	0	0	0	0	0
УКУПНО	119	109	87	103	114	88	51	35	707

Извор : Секретаријат за друштвене делатности Града Суботице

Табела 8

ОСНОВНЕ ШКОЛЕ 2015/2016. године									
Број ученика који похађају инклузивну наставу на територији града Суботице									
	1.р.	2.р.	3.р.	4.р.	5.р.	6.р.	7.р.	8.р.	
ОШ "Вук Караџић"	0	0	2	2	3	1	2	0	12
ОШ "Хуњади Јанош"	6	5	0	3	4	0	2	2	22
ОШ "Владимир Назор"	0	1	2	0	0	0	0	1	4
ОШ "Петефи Шандор"		2	2	2		1	2	1	10
ОШ "Боса Милићевић"				1			1		2
ОШ "Мирослав Антић"	0	0	1	1	0	1	0	0	3
ОШ "ПИОНИР"	0	0	0	0	0	2	0	2	4
ОШ "Матија Губец"			1	1	1	3	3		9
ОШ "Јован Микић"	1			1	1				3
ОШ "Ђуро Салај"	2		2	1	1		1		7
ОШ "Иван Горан Ковачић"	0	0	0	1	1	1	1	0	4
ОШ "Кизур Иштван"	0	0	0	1	0	1	1	0	3
ОШ "Иван Милутиновић"	1		1	4	1	3	2	1	13
ОШ "10. Октобар"	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ОШ "Соња Маринковић"		2	1	3	4	4	3	2	19
ОШ "Мајшански пут"		2	2	1	1			4	10
ОШ "Милош Црњански"	0	2	4	2	1	1	1	2	13
ОШ "Матко Вуковић"	0	0	3	2	3	4	0	1	13
ОШ "Јован Ј. Змај"			8	3	1		1	4	17
ОШ "Сечењи Иштван"	5	2	7	8	7	5	3	0	37
ОШ "Свети Сава"	2	4	5	5	3	3			22
ОШ "Жарко Зрењанин"			1	4	3	5	1	4	18
Школски центар са домом ученика "Доситеј Обрадовић"	3	2		2	1		1		9
Музичка школа	1								1
УКУПНО	21	22	42	48	36	35	25	25	255

Извор : Секретаријат за друштвене делатности Града Суботице

Табела 9

Ученици Роми који су уписани у средње школе на територији града Суботице у школској 2016/17 години					
ГРАД СУБОТИЦА	1.р.	2.р.	3.р.	4.р	Укупно
Музичка школа	0	0	0	0	0
Економска школа Боса Милићевић	5	5	5	1	16
Хемијско-технолошка школа	8	1	1	0	10
Техничка школа Иван Сарић,,	3	3	2	7	15
Гимназија,,Костолањи Деже,,	0	0	0	0	0
Медицинска школа		1	3	1	5
СШ „Жарко Зрењанин“	2	1	0		3
Гимназија,,Светозар Марковић,,	0	0	0	0	0
Школски центар са домом ученика „Доситеј Обрадовић“	5	1	3		9
Политехничка школа		1		2	3
УКУПНО	23	13	14	11	61

Извор : Секретаријат за друштвене делатности Града Суботице

II) Становање

На територији града Суботице већи део ромске заједнице живи са већинском становништвом. У ромским насељима Халас и Халадаш, који се налазе на територији МЗ Чантавир, живи 7,4% припадника ромске националне мањине (од укупног званичног броја). Настањена су домицилним становништвом. Куће су од мешаног материјала (черпић и цигла) и преко 50% има потребу за адаптацијом крова. Због недостатка хоризонталне изолације, куће су влажне, мемљиве и склоне самоурушавању. Становници који у њима живе најчешће оболевају од незаразних респираторних болести.

За покривање кровова користи се нестандартна грађа која, у стандардним условима зидања, не би била у могућности да поднесе налете ветра. Да би се спречило рушење крова на овим стамбеним објектима, 80% кућа нема забат. Овакав систем градње крова омогућава да при јачим временским непогодама, ветар несметано прође кроз таван и не нанесе већу штету објекту. Због недостатка материјалних средстава, становници ових објеката, при градњи прибегавају импровизацији. Ови објекти се због неодржавања, временом сами уруше.

Табела 10

ГРАД СУБОТИЦА Територије са већим процентом Рома и Ромкиња		
Територијална припадност	Назив (ромског) насеља/МЗ	Број
Домицилно	1.Халас	39
	2.Халадаш	179
	Територија МЗ Чантавир (са насељима 1. и 2.)	392
домицилно, интерно расељени, особе које воде порекло из Македоније -особе које су сезонски присутне у Суботици (Лесковац)	МЗ Пешчара и Зорка МЗ Мали Бајмок Ново Село Гат Бајмок Центар I, II, III	Процена 850 1200 150 150 240 250
Повратници из ЕУ земаља	МЗ Зорка , Пешчара, Мали Бајмок , Бајмок	око 80

Извор: Удружење грађана Едукативни центар Рома

Табела 11

Бројно стање Рома у ромским насељима у МЗ Чантавир				
Р. бр	Ромско насеље	Број становника	Број стамбених објеката	Број критичних стамбених објеката
1.	Халас	39	8	8
2.	Халадаш	179	47	20
3.	Укупно	218	55	28

Извор: Удружење грађана Едукативни центар Рома

Ромско насеље Халас у МЗ Чантавир

Насеље Халас

Распоред кућа у насељу Халас

Спољашњи изглед куће

Унутрашњост једне куће у насељу Халас

Атмосфера у насељу

Насеље Халадаш у МЗ Чантавир

Куће у насељу Халадаш

Инфраструктура у насељу

Распоред кућа у насељу
Распоред кућа насељу

Једна од многобројних кућа која нема одговарајуће услове за становање

Окружење око насеља

III) Запошљавање

Ромска заједница нема широк дијапазон занимања. Набројаћемо најчешће:

1. незапослена лица

Живе од социјалне новчаних примања и повремених сезонских послова. У овој категорији имамо највећем број лица

2. трговци

Остварују приходе на Бувљаку, Млечној пијаци.

3. музичари

Ова група се музиком бави као традиционалним, породичним занимањем. Транзиција у друштву је утицала и на делатност друштвених предузећа која су се бавила угоститељством. Познати ресторани су се затворили. Последица тога је била да су многе породице које су се бавиле музиком, остале без радног простора где су више генерација привређивале за живот. Данас, ни 2% музичара више нису у могућности да уплаћују доприносе за пензијско осигурање. У складу са тим, неће моћи остварити право на пензију. Ако у обзир узмемо статистику да сваки 100-ти Ром доживи 60 година, онда је мала вероватноћа да ће неко од музичара остварити право на старосну пензију.

Већина музичара је била је принуђена да привремено напусти Суботицу. Одлазе у друге средине које имају интересе за њихову музику.

Музичари из ромске заједнице су будућа- нова социјална категорија, коју друштво још не препознаје.

4. сакупљачи секундарних сировина,

Сакупљање секундарни сировина је постала масовна појава. Поједине ромске а и неромске породице у овој области виде начин како да ублажу материјалне проблеме.

Према подацима Националне службе за запошљавање филијала Суботица, ¹¹ број незапослених Рома на дан 31.12.2016. године био је 246 од чега је 117 жена (47,56%) У укупној незапослености у Суботици учествују са 3,27%. Ово није реална слика, јер се лица приликом пријаве, не морају изјашњавати по националној основи.

Највише је незапослених Рома било без завршене основне школе - са I степеном стручне спреме 93,09%.

Нестручних незапослених Рома је било 93,09%, док је 6,9% незапослених било из категорије стручних, од чега највише са IV степеном 3,25% и са III степеном 2,44%.

¹¹ Подаци Националне службе за запошљавање, филијала Суботица

Преглед незапослених Рома по степену стручне спреме

Табела 12

Циљна група: РОМИ	Суботица			
	Укупно	%	Жене	%
УКУПНО	246	100,00%	117	100,00%
I степен стручне спреме	229	93,09%	112	95,73%
II степен стручне спреме	2	0,81%	1	0,85%
III степен стручне спреме	6	2,44%	2	1,71%
IV степен стручне спреме	8	3,25%	1	0,85%
V степен стручне спреме	0	0,00%	0	0,00%
VI-1 степен стручне спреме	0	0,00%	0	0,00%
VI-2 степен стручне спреме	0	0,00%	0	0,00%
VII-1 степен стручне спреме	1	0,41%	1	0,85%
VII-2 степен стручне спреме	0	0,00%	0	0,00%

Извор : НСЗ –филијала Суботица

Посматрано према дужини чекања на запослење, највише је оних Рома који чекају на посао:

- 1-2 године 23,17%,
- 6-9 месеци 15,85%
- до 3 месеца 13,82%,

Према годинама старости, највише је било незапослених Рома старости:

- 35-39 година 17,07%
- 20-24 година 13,82%
- 30-34 година 13,01%

Младих Рома до 30 година старости је било незапослено **31,71%** или **78** лица.

Преглед броја незапослених Рома и њихово % учешће у укупној незапослености у Суботици

Табела 13

ГРАД	Број незапослених		Број незапослених Рома		% учешћа Рома у укупној незапослености	
	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене
Суботица	7528	3527	246	117	3,27%	3,32%

Извор : НСЗ –филијала Суботица

Запошљавање Рома

Са евиденције НСЗ од почетка године до 31.12.2016. године у Суботици су се запослила 18 Рома од чега су 38,89,% биле жена (7 особа)
Запослило се 38,89% стручних лица и 61,11% нестручних.

Посматрано према стручној спреми, највише се запошљавало са:

- са I степеном 61,11%
- са III степеном 33,33%
- са IV степеном 5,56%

Посматрано према годинама старости, највише се запошљавало старости:

- 50-54 године 11,11%
- 45-49 година 11,11%
- 30-34 година 27,78%
- 35-39 година 22,22%
- 25-29 година 11,11%
- 20-24 године 20,83%

Запошљавање Рома и њихово % учешће у укупном запошљавању у Суботици (од 01.01.2016. - 31.12.2016. године)

Табела 14

ОПШТИНА	Број запослених са евиденције		Број запослених Рома са евиденције		% учешћа Рома у укупном запошљавању	
	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене
Суботица	3821	2001	18	7	0,47%	0,35%

Извор : НСЗ – Извор : НСЗ –филијала Суботица

IV) Здравствена заштита

Грађани Субтице примарну и секундарну здравствену заштиту остварују у оквиру Дома здравља Суботица и Опште болнице Суботица.

Званичне евиденције у институцијама здравствене заштите не препознају кориснике према националној припадности. Због тога се, у званичним статистикама и извештајима о раду

здравствених установа у Суботици, не појављују подаци који се односе на припаднике ромске заједнице. Међутим, при Дому здравља делује социјални радник и ромска здравствена медијаторка који, заједно са Удружењем грађана Едукативни центар Рома, педагошким асистентима имају увид у здравствено стање ромских породица као и проблеме у остваривању права на здравствену заштиту.

Удружење грађана Едукативни центар Рома је у оквиру пројекта „**Оснаживање Ромкиња за подршку раном развоју деце**“ истражило и сегмент услова живота и здравствене заштите 27 младих мајки, које живе у вишечланим домаћинствима.

Резултати истраживања показују да:

- 33% испитаница је први пут ступило у **брак** и добило прво дете у периоду од 18 до 20 година. И даље су **присутни малолетнички бракови** (ванбрачне заједнице), али не као и у другим местима где је истраживање вршено (Београд и Крушевац),
- деца ромске националности **рађају се са мањом тежином** услед неадекватне пренаталне заштите,,
- мајке претежно прате развој деце упоређујући га са другом децом.
- по запажању педијатра израженије **болести** код деце ромске националности су: дијареја, кожно инфекције, анемија, пнеумонија - 40,74% породица живи у објектима са квадратуром мањом од 30 м2;
- пољски тоалет користи 26%;
- 26% породица још увек нема воду у кући;
- 52% деце спава у заједничким просторијама (кухиња, дневна соба); у колевци 36 %, кревету 36 %, на сунђеру 28 %

Табела 15

Развијеност ромске деце у складу са узрастом				
	Развој базичних активних покрета; (крупна моторика)	Развој диференцираних активности покрета (фина моторика)	Развој перцептивних способности	Развој гласовне комуникације
Не задовољава	14,29%	57,14%	0%	14,29%
Скромно	0%	0%	0%	скромно
У складу са узрастом, задовољава	85,71%	42,48%	100%	51,14%

Извор: ЕЦР

Радна група за здравствену заштиту ромске заједнице анализира је:

- здравствену заштиту деце,
- здравствену заштиту жена и здравствену заштиту мушкараца.

На основу анализе, одабрани су приоритети за унапређења здравствене заштите Рома на територији Суботице.

V) СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Према подацима Центра за социјални рад Града Суботице, услуге социјалне заштите је до маја 2016. године користило 12.330 грађана Суботице, од којих се 1.105 особа изјаснило да су припадници ромске националности. Пошто корисници услуга нису у обавези да се изјасне по националној основи, сигурни смо да исказан број не показује реалну слику. Новчана социјална примања добија 3036 породица. Нема података колико је ромских породица .

Запажена је потреба предузимања низа активности у правцу оснаживања ромске популације да уз подршку локалне заједнице сами могу да решавају разне проблеме са којима се сусрећу у животу на бржи ефикаснији и јефтинији начин. То је процес који траје и који ће увек изнова добијати нове облике и садржаје кроз напоре, пре свега локалне заједнице, да се побољша живот Рома па тиме и читаве заједнице.

Локални механизми за подршку инклузије ромске заједнице на територији Града Суботице

Град Суботица има дугу традицију у успостављању међусекторке сарадње између релевантних институција и цивилног сектора зарад изградње амбијента за успешну инклузију Рома.

На иницијативу Удружења грађана Едукативни центар Рома 2005. године је на територији МЗ Пешчара формиран неформални Савет ромских родитеља који је имао задатак да сарађује са образовним установама и заједницом. Изабрани чланови Савета родитеља су постали и активисти у МЗ Пашчара. У јануару 2017. године су одабрани нови чланови Савета ромских родитеља. Савет има 9 чланова. Руководство ОШ „Сечењи Иштван“ је прихватила ово тело као партнера у заједничком деловању на промоцији образовања као главног покретача промена у заједници.

Доласком расељених Рома са Косова и Метохије, 2005. године се показала потреба за успостављањем квалитетних међуетничких односа међу грађанима који живе на територији МЗ Пешчара. На иницијативу Удружења грађана Едукативни центар Рома, МЗ Пешчара је формирала Одбор за међуетничке односе који је имао задатак успостављања међуетничког разумевања између грађана са ове територије. У ово тело су укључени представници Рома, делагирани од стране заједнице.

Ту активност су **9 еминантних грађана Европе**, 2011. године уврстили у свој извештај **Living together": Combining diversity and freedom in 21st-century Europe**¹² као пример добре праксе из Србије. Документ је послат Комитету Министара Савета Европе.

- 2013. године је такав приступ рада у заједници ОСЦЕ одељење ОДИХИР уврстио у регионалном извештају под називом *"Best Practices for Roma Integration project presents Regional Report on Anti-Discrimination and Participation of Roma in Local Decision-making"* Исте године је **Заштитник грађана** међусекторски рад у МЗ Пешчари уврстио у свој извештај као пример добре праксе.¹³

На територији Града Суботице делују три локална институционална инструмента који подржавају инклузију ромске заједнице:

1. Педагошки асистенти (ПА)¹⁴

У образовним институцијама на територији Суботице ангажовано је пет педагошких асистената. У основним школама „Матко Вуковић“, „Ђуро Салај“ и „Сечењи Иштван“, које појединачно, имају више од 10% ученика ромске националности, као подршка при учењу ангажована је по једна особа.

¹² <http://hub.coe.int/web/coe-portal/event-files/our-events/the-group-of-eminant-persons?dynLink=true&layoutId=581&dlgroupId=10226&fromArticleId=>

¹³

<http://www.pravamanjina.rs/attachments/Primeri%20dobre%20prakse%20integracije%20Roma%20u%20lokalnim%20samouprava.pdf>

¹⁴ Законом о основама система образовања и васпитања (Службени гласник РС, бр. 72/2009 и 52/2011) педагошки асистенти су уведени у систем образовања са циљем да: (1) пруже помоћ и додатну подршку деци и ученицима у складу са њиховим потребама, (2) помогну наставницима, васпитачима и стручним сарадницима да унапреде свој рад са децом и ученицима којима је потребна додатна образовна подршка. У свом раду педагошки асистенти сарађују са родитељима, односно старатељима, а заједно са директором сарађују и са надлежним установама, организацијама, удружењима и јединицом локалне самоуправе.

У припремно предшколским групама ПУ „Наша радост“ ангажована су два педагошка асистента. Ове особе су плаћене од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја. Поменуте школе и ПУ „Наша радост“ су са Удружењем грађана Едукативни центар Рома од 2005. до 2012. године учествовали у пројектима који су дефинисала позиција ПА у образовном систему.

2. Ромска здравствена медијаторка¹⁵

На овој позицији је, у оквиру Дома здравља Суботица, до 2016. године је била ангажована једна особа.

3. Координатор за инклузију Рома Града Суботице

Од октобра месеца 2014. године при локалној самоуправи Града Суботице, на овој позицији, ангажована је једна особа а од децембра 2016. године и друга особа. Једна особа је ангажована преко уговора о делу а друга преко уговора о повременим и привременим пословима.

Послови координатора за ромска питања:

- пружи подршку локалној самоуправи Града Суботице у циљу утврђивања броја, социјалног статуса и приоритетних проблема локалне ромске заједнице у Граду Суботици,
- прикупи и анализира податке о социо-економским потребама, као основ за израду и праћење локалних стратешких докумената у вези са инклузијом Рома
- координира и посредује између ромске заједнице и локалне администрације у Граду Суботици
- пружи подршку локалној самоуправи у Граду Суботици у пословима координирања, припреме и предаје документације за усвајање локалних стратешких докумената у вези са инклузијом Рома - Локалног акционог плана за Роме
- врши припрему документације за конкурсе који се односе на инклузију Рома на које Град Суботица конкурише
- врши координацију састанака и догађаја у циљу припреме, спровођења и праћења мера намењених инклузији Рома
- припрема извештаје о свом раду и друга документа током извештајног периода односно трајања пројекта и подноси их Секретаријату за друштвене делатности, односно супервизору

¹⁵ Маја 2008. године у сарадњи са ОЕБС-ом Министарство здравља Р. Србије покреће пројекат “Здравствени медијатор”. Здравствена медијаторка је у патронажној служби, она сарађује са здравственим радницима и сарадницима у дому здравља. Сарађује са центром за социјални рад, са филијалом РЗЗО, са локалном самоуправом. Здравствена медијаторка повезује здравствени систем и ромску популацију. Здравствена медијаторка има најмање завршену основу школу (највећи број медијаторки је са завршеном основном школом)

ЗАКОНОДАВНИ И СТРАТЕШКИ ОКВИР ЗА ИЗРАДУ ЛАП-а

У припреми ЛАП-а водило се рачуна да буде у складу са међународним и домаћим документима који истичу значај укључивања Рома у друштвено-економски систем.

Међународни документи:

- Универзална декларација о људским правима (чл.22, 25, 26),
- Конвенција о правима детета,
- Циљеви програма за одрживи развој до 2030,
- Оквир ЕУ за израду националних стратегија за интеграцију Рома до 2020. године,
- Смернице ЕК за израду националних стратегија и АП,
- Мишљење ЕК о захтеву Србије за чланство у ЕУ и Аналитички извештај (чл. 2),
- Повеља о основним правима у ЕУ,
- Међународна конвенција о укидању свих облика расне дискриминације (члан 1, став 4; члан 2 тачка 2; члан 3, 5,7),
- Повеља о људским и мањинским правима и грађанским слободама,
- Међународни пакт о економским, социјалним и културним плановима(чл.6-8, 9,10,11,13),
- Декларација о правима припадника националних или етничких, верских или језичких мањина (члан 27),
- Универзални документи о људским правима, Београд 2001,
- Оквирна конвенција за заштиту националних мањина.

Република Србија има национална законодавна документа који подржавају инклузију ромске заједнице :

- Устав Републике Србије ,
- Закон о предшколском васпитању и образовању¹⁶
- Закон о основама система образовања и васпитања¹⁷ ,
- Закон о основној школи
- Закон о раду,
- Закон о јавном здрављу¹⁸ ,
- Закон о здравственој заштити¹⁹ ,
- Закон о правима пацијената²⁰ ,
- Закон о социјалном становању²¹
- Закон против дискриминације особа са инвалидитетом,
- Закон о заштити права и слобода националних мањина из 2002. године којим је Ромима признат статус националне мањине²² ,

¹⁶ „Службени гласник РС”, број 18/10

¹⁷ „Службени гласник РС”, бр. 72/09, 52/11 и 55/13

¹⁸ „Службени гласник РС”, број 72/09

¹⁹ „Службени гласник РС”, бр. 107/05, 72/09 – др. закон, 88/10, 99/10, 57/11, 119/12, 45/13 – др. закон и 93/14.

²⁰ „Службени гласник РС”, број 45/13.

²¹ „Службени гласник РС”, број 72/09

Примена законодавних норми за инклузију Рома и Ромкиња у локалну заједницу је дефинисана стратешким документима:

- Стратегија за социјално унапређење положаја Рома и Ромкиња 2016-2025²³. године;
- Акциони план за поглавље 23 (април 2016.);
- Стратегија реинтеграције повратника по основу споразума о реадмисији,
- Стратегија развоја образовања у Србији до 2020²⁴. године,
- Национална стратегија за превенцију и заштиту деце од насиља,
- Стратегија јавног здравља,²⁵
- Национална стратегија за запошљавање за период 2011-2020. године,²⁶
- Оперативни закључци са семинара за Социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији,²⁷
- Национална стратегија социјалног становања,²⁸
- Стратегија за запошљавања за период 2011-2020.године,²⁹
- Национална стратегија за младе,
- Стратегија локалног одрживог развоја Града Суботице (2013-2022. године)

МЕТОДОЛОГИЈА РАДА ПРИ ИЗРАДИ ЛАП-а

Локални акциони план за унапређење положаја Рома у Суботици (у даљем тексту ЛАП) настао је као резултат рада Савета за унапређење положаја Рома Града Суботице (и даљем тексту САВЕТ) и радних група: за образовање, запошљавање, здравствену и социјалну заштиту и становање у које су делегирани представници релавантних институције, ромског цивилног сектора, педагошки асистенти, ромска здравствена медијаторка и родитељи из ромске заједнице.

Координацију рада и комуникацију са радним групама радних група за израду ЛАП-а, прикупљање података и дефинисање документа су водили Магда Фехервари, председница Савет за унапређење положаја Рома на територији Града Суботице и Стеван Николић, координатор за инклузију Рома Града Суботице.

Локални акциони план за унапређење положаја Рома у Суботици ослања се на четири стуба Стратегије локалног одрживог развоја Града Суботице 2013-2022³⁰.

²² „Службени гласник СРЈ“, број1/02, „Сл. Лист СЦГ“, Број 1/03Уставна повеља и „Службени гласник РС“ бр.72/09 – др. Закон и 97/13-УС,

²³http://www.nexusvranje.com/dokumenti/sr/4_15_7_Nacionalna_strategija_za_unapredjivanje_polozaja_Roma.pdf

²⁴ Службени гласник РС“, број 107/12

²⁵ Службени гласник РС“, број 22/09

²⁶ Службени гласник РС“, број 37/11

²⁷ <http://www.ljudskoprava.gov.rs/index.php/you/vesti-1/364-operativni-zakljucci-seminar-socijalno-ukljucivanje-roma-i-romkinja-u-r>

²⁸ „Службени гласник РС“, број 13/12

²⁹ „Службени гласник РС“, број 37/11

³⁰ http://www.subotica.rs/documents/slor/slor_sr.pdf

**РАДНЕ ГРУПЕ ЗА ИЗРАДУ ЛАП-а ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА
РОМА И РОМКИЊА 2017-2021**

Радне групе за израду ЛАП-а чинили су представници предшколске установе, основних и средњих школа, Дома здравља Суботица, Националне службе за запошљавање филијала Суботица, Центра за социјални рад Града Суботица, педагошки асистенти, ромска здравствена медијаторка, координатор за инклузију Рома Града Суботице, представници РНВО као и становници ромских насеља у Чантавиру.

Табела 16 РАДНЕ ГРУПЕ ЗА ИЗРАДУ ЛАП-а

РАДНА ГРУПА ЗА ОБРАЗОВАЊЕ	
1.	ПУ „Наша радост“ Снежана Флего, помоћник директора
2.	Основне школе ОШ „Сечењи Иштван“, ОШ „Матко Вуковић“, ОШ „Ђуро Салај“, ОШ „Хуњади Јанош“, специјална школа „Жарко Зрењанин“
3.	Средње школе Хемијско - технолошка школа, Техничка школе „Иван Сарић“, Политехничка школа, Медицинска школа, Економска школа „Боса Милићевић“, Музичка школа
4.	РНВО Удружења грађана Едукативни центар Рома, Клаудија Курина- председница Удружења Рома Ачи, Аница Димовић- председница Културног центра Рома
5.	Педагошки асистенти: Нада Димовић, Чепо Сузана, Рејхана Саити, Сања Јовановић и Мухамет Буњаку
6.	психолог Јасмина Ташковић, саветница за планирање каријере у Националној служби за запошљавање – филијала Суботица
РАДНА ГРУПА ЗА СТАНОВАЊЕ	
1.	Чланови РНВО: Удружење грађана Едукативни центар Рома; Удружење Рома АЧИ; Културни центар Рома
2.	Становници ромских насеља из Чантавира

РАДНА ГРУПА ЗА ЗАПОШЉАВАЊЕ	
1.	Националне службе за запошљавање-филијала Суботица Душан Торбица, директор
2.	Чланови удружења грађана Едуктивни центар Рома
РАДНА ГРУПА ЗА ЗДРАВСТВЕНУ ЗАШТИТУ	
1.	Дом здравља: Др Мила Богдановић, директорица Дома здравља, Жељко Оташевић, социјални радник Дома здравља, др Тијана Торбица Буквић, медицинска сестра Ира Иловац
2.	Сања Јовановић, педагошки асистент и медицинска сестра
3.	Чланови удружења Едуктивни центар Рома
РАДНА ГРУПА ЗА СОЦИЈАЛНУ ЗАШТИТУ	
1.	Центар за социјални рад Града Суботица; Мирослава Багавац, Директорка Центра за социјални рад Града Суботица
2.	Педагошки асистенти: Нада Димивић, Чепо Сузана, Рејхана Саити, Мухамет Буњаку, Сања Јовановић,
3.	Жељко Оташевић, социјални радник Дома здравља Суботица

При изради ЛАП-а у Суботици, прикупљани су и анализирани основни подаци о положају и потребама Рома у Србији и Суботици. Коришћени су следећи извори: статистички подаци из Пописа становништа из 2011. године, Локални акциони план за унапређење положаја избеглих и интерно расељених лица, Профил града Суботице, ставови и извештаји запослених у Дому здравља Суботица, Националне службе за запошљавање-филијала Суботица, Центра за социјални рад Града Суботица, педагошких асистената, Секретаријата за друштвене делатности, Удружења грађана Едуктивни центар Рома и Црвеног крста Суботица. Да би дошли до одређених података, организовали смо састанке и консултације са представницима ромског цивилног сектора: Удружења грађана Едуктивни центар Рома, Удружење Рома Ачи, Културни центар Рома и представницима ромске популације из Суботице и Чантавира. Процес израде ЛАП-а спроведен је у периоду новембар 2015. до маја 2017. године.

Партиципативни и партнерски приступи у изради овог документа биће примењени и у процесу реализације, праћења и извештавања. Град Суботица намерава у реализацију дефинисаних циљева и активности укључити све релевантне актере из локалне заједнице, као и да сарађује са републичким органима који се баве питањем ромске популације и иностраним фондовима на реализацији овог плана. Реално је за очекивати да овакав концепт даје основ за оптималан квалитет и резултате планираних активности, мера и акција на којима ће све заинтересоване стране и социјални партнери радити у континуитету у наредном периоду.

Укупан друштвени положај Рома који се налазе на подручју града, њихов степен образовања, ниво здравствене и социјалне заштите, стопа запослености, лоши услови становања као и низ других проблема битно су утицали на дефинисање циљева локалног акционог плана.

Захваљујемо се свим члановима радних група на доприносу при изради овог документа

Посебно се захваљујемо на менторској подршци

Регионалном савету за сарадњу

Regional Cooperation Council

<http://www.rcc.int>

и

Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања

ПРИМЕНА ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА РОМА 2017-2021. ГОДИНЕ НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА СУБОТИЦЕ

Успешно спровођење Локалног акционог плана за унапређење положаја Рома у Граду Суботици обезбедиће се јасном поделом надлежности у:

1) структури за управљање процесом примене ЛАП-а

2) структури које су оперативне и примењују ЛАП и извештавају

1) Структура за управљање процесом примене ЛАП-а

Након усвајања ЛАП-а од стране Скупштине Града Суботице, Савет за унапређење положаја Рома на територији Града Суботице (САВЕТ), који је учествовао у изради овог документа, биће одговоран за праћење реализације ЛАП-а, извештавање о постигнутим резултатима у свакој наведеној области за сваку буџетску годину као и завршни извештај по истеку периода за који се документ усваја. Потребне податке прикупљаће **Тим за извештавање и праћење реализације ЛАП-а (у даљем тексту ТИМ)**.

Тим за извештавање и праћење реализације ЛАП-а је оперативно тело које је спона са свим релевантним социјалним партнерима и заинтересованим актерима у спровођењу планираних мера/активности/акција. **ТИМ** је задужен за прикупљање и обједињавање података потребних за праћење и извештавање наведених мера/активности/акција по областима и припрема годишњи извештај.

Обзиром на недостатак и усклађеност података са локала, који су били потребни за припрему акционог плана у свим областима, **ТИМ** ће са свим актерима у свим фазама рада прикупљати и анализирати податке. То је потребно учинити у првом полугодишту после усвајања овог документа, како би индикаторе и резултате било могуће евидентирати, пратити и поредити.

Направиће План управљања процесом примене ЛАП-а.

Структура за управљање процесом примене ЛАП-а има следеће задатке:

- одговара за вођење целокупног процеса примене ЛАП-а;
- именује локалне тимове за управљање пројектима који настану као резултат операционализације ЛАП-а;
- обезбеђује приступ и прикупљање свих података и информација у електронској форми од сваког актера-учесника у процесу унапређења положаја Рома у локалној заједници;
- одржава контакте са свим учесницима у реализацији ЛАП-а;
- управља процесом праћења (мониторинга) и оцењивања успешности (евалуације) ЛАП-а;
- одржава контакте са јавношћу и доносиоцима одлука у локалној самоуправи.

2) **Оперативну структуру** за примену ЛАП-а чиниће, осим чланова САВЕТ-а координатор за подршку инклузије ромске заједнице на територији Града Суботице, и *Тим за праћење и извештавање реализације ЛАП-а* (ТИМ) који ће окупљати релевантне институције, организације и тимове или радне групе. Оне ће бити формиране у циљу непосредне реализације плана и пројеката развијених на основу ЛАП-а. У складу са ЛАП-ом, биће реализована подела улога и одговорности међу различитим актерима у локалној заједници-партнерима у реализацији. Сваки актер ће у складу са принципом јавности и транспарентности рада водити одговарајућу евиденцију и документацију и припремати периодичне извештаје о раду. *Извештаји ће бити полазна основа за праћење и оцењивање успешности рада.*

Оперативна структура за примену Локалног акционог плана има следеће задатке и одговорности:

- реализација ЛАП-а;
- непосредна комуникација са корисницима услуга које се обезбеђују ЛАП-ом;
- редовно достављање извештаја члановима Тима о свим активностима на спровођењу ЛАП-а;
- унапређење процеса примене ЛАП-а у складу са сугестијама и препорукама управљачке структуре.

Управљачка и оперативна структура ће развити план и механизме међусобне комуникације, пратиће успешност размене информација и ефикасност комуникације у односу на очекиване резултате примене ЛАП-а. План комуникације управљачке и оперативне структуре уредиће време и начине размене информација и предузимања одговарајућих акција. Годишње планове ће усвајати Скупштина Града Суботице.

Механизми праћења, оцењивања успешности примене ЛАП-а и доношења евентуалних корективних мера биће дефинисани Планом праћења и оцењивања успешности (планом мониторинга и евалуације

МЕРА	План праћења реализације ЛАП и евалуације				
	Носилац активности и одговорности	Индикатори резултата (извори и вредност за праћење)	Партнери	Извори финансирања	Предвиђен рок за реализацију
Прикупљање и анализа податка	ГРАД, САВЕТ, КООРДИНАТОР	Број прикупљених података; резултати истраживања; примарно искуство социјалних партнера	ЦСРГС; ДЗС; НСЗС; основне и средње школе: ПУ „Наша радост“; ПА; РЗМ; НВО; ЦКС, хуманитарне организације	ГРАД и други фондови	2017-2021. године

Организовати тренинг за чланове Тима за праћење и извештавање реализације ЛАП-а	ГРАД ; САВЕТ; ТИМ КООРДИНАТОР	Број тематских едукација	ЦРСГС; ДЗС; НСЗС ; основне и средње школе са територије Суботице; ПУ „Наша радост“; ПА; РЗМ; НВО; ЦКС, хуманитарне организације	ГРАД и други фондови	2018-2019. године
Пратити сваке године имплементацију активности (појединачни мониторинг) АП и успешност (резултати који одговарају планираним циљевима)	ГРАД;САВЕТ; ТИМ; КООРДИНАТОР	Годишње анализе и извештаји о реализованим активности-ма; - квалитатив-на и квантитативна анализа постигнутих резултата	ЦРСГС; ДЗС; НСЗС ; основне и средње школе са територије Суботице; ПУ „Наша радост“; ПА; РЗМ; НВО; ЦКС, хуманитарне организације	ГРАД и други фондови	2017-2021. године
Поредити симетрију циљева/индикатора са постигнућима/ резултатима (Оцена успешности)	ГРАД;САВЕТ; ТИМ; КООРДИНАТОР	-годишње анализе и извештаји	ЦРСГС; ДЗС; НСЗС ; основне и средње школе са територије Суботице; ПУ „Наша радост“; ПА; РЗМ; НВО; ЦКС, хуманитарне организације	ГРАД и други фондови	2017-2021. године

ПРАЋЕЊЕ И ОЦЕНА УСПЕШНОСТИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА РОМА 2017-2021. ГОДИНЕ НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА СУБОТИЦЕ

- **Циљ праћења и оцене успешности (мониторинга и евалуације)** Локалног акционог плана је да се систематично прикупљају подаци, прати и надгледа процес примене и процењује успех ЛАП-а ради предлагања евентуалних измена у активностима на основу налаза и оцена.
- **Временски оквир:** Мониторинг (као систематски процес прикупљања података) спроводи се континуирано и дугорочно за период 2017-2021. Евалуација (као анализа података и доношење оцене о успешности) вршиће се периодично - једном годишње и подносиће се извештај Скупштини града Суботице, или другом надлежном органу локалне самоуправе. Финална евалуација обавиће се на крају 2021. године.
- **Предмет мониторинга и евалуације:** Мониторинг и евалуација укључују целовито сагледавање испуњења активности - задатака и специфичних циљева.
- **Кључни индикатори утицаја** за праћење и оцењивање успешности примене Локалног плана ће бити следећи:
 - број нових услуга - локалних мера / програма за Роме на територији града Суботице;
 - обухват ромске популације новим услугама и мерама;
 - структура корисника/ца услуга и мера / програма;
 - ниво укључености различитих актера у пружање услуга Ромима у локалној заједници;
 - обим финансијских средстава издвојених за услуге ромској популацији;
 - структура финансијских средстава издвојених за услуге ромској популацији (буџет локалне самоуправе, донаторска средства, други извори...).

Процесни индикатори су дефинисани у склопу табеле Локалног акционог плана.

Методе и технике мониторинга и евалуације

- За успешно обављање мониторинга и евалуације користиће се стандардни сет алата међу којима су: евидентирање корисника, интервјуи са корисницима (упитници, разговори, анкете,), извештавање и др.

- Тим за израду локалних акционих планова за Роме биће одговоран за праћење и оцењивање успешности рада на примени Локалног акционог плана - вршиће мониторинг (М) и евалуацију (Е). Тим за мониторинг и евалуацију чине стручна лица из локалних институција и организација које се непосредно или посредно баве питањима Рома, као и представници/це корисничких група овог ЛАП-а. Комисија ће својим Планом рада дефинисати начин организовања мониторинга и евалуације ЛАП-а.

СТРУКТУРЕ ЗА ПРИМЕНУ ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗА
УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА РОМА 2017-2021 НА ТЕРИТОРИЈИ
ГРАДА СУБОТИЦЕ

Управљање реализацијом ЛАП-а вршиће *Савет за подршку инклузије ромске заједнице на територији Града Суботице*, у сарадњи са именованим *Тимом за извештавање реализације ЛАП-а*.

ЛАП представља организован напор да се врло сложена и бројна питања Рома у граду Суботици решавају ефикасније и уз мобилизацију свих расположивих људских и материјалних ресурса.

Постављањем координатора за инклузију Рома локална самоуправа Града Суботице је показала намеру да искрено жели да учествује у изградњи друштвеног амбијета који ће омогућити суграђанима из ромске заједнице да, преко својих представника имају увид у токове имплементацију овог документа.

Социјална инклузија ромске популације тражи време и обострани социјални компромис чија основа је да ромске породице имају права и обавезе које се тичу свих појединаца и породица сваког грађанског друштва.

ПРОМОЦИЈА ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА РОМА 2017-2021

Како би обезбедили што свеобухватнију партиципацију заинтересованих страна у изради овог документа, предлог Локалног акционог плана разматран је у оквиру електронске јавне расправе са обухватом свих конкретних сугестија и предлога заинтересованих страна који су допринели квалитету и оптималним решењима за најбољи интерес ромске популације на територији Суботице.

ОПШТИ ЦИЉ ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОНОГ ПЛАНА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА РОМА И РОМКИЊА 2017-2021

Унапређење положаја Рома и Ромкиња на територији града Суботице и стварање услова за већу укљученост у друштвене токове путем подршке у области образовања, запошљавања, становања, здравствене и социјалне заштите

У припреми ЛАП-а извршена је анализа³¹ досадашњих активности и резултата на унапређењу положаја Рома и Ромкиња у нашој земљи и региону, проценили смо позитивне капацитете, слабости, могућности и препреке са којима се можемо суочити на националном и локалном нивоу.

³¹ SWOT анализа

АНАЛИЗА СТАЊА

Национални ниво

	Снаге	Слабости
У Н У Т Р А Ш Њ Е	<p>- усвојена Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период од 2016. до 2025. године која предвиђа подршку програмима инклузије ромске заједнице у локалним срединама;</p> <p>- дефинисан Акциони план за примену Стратегије за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период 2016. до 2025. Године;</p> <p>- дефинисани су носиоци програма</p> <p>- постојање инструмената за подршку инклузије ромске заједнице у локалу: педагошки асистенти, ромска здравствена медијаторка и координатори за ромска питања;</p>	<p>-недовољан број образованих припадника ромске популације;</p> <p>- у институцијама је недовољан број запослених Рома;</p> <p>-низак степен самопоштовања ;</p> <p>-недовољна информисаност Рома о правима и могућностима;</p> <p>-недовољна укљученост ромске заједнице у припреми пројектних идеја</p> <p>- недовољна укљученост ромске заједнице у реализацији пројеката</p> <p>- постојање предрасуда према Ромима;</p> <p>-недовољно укључивање Рома у процесе доношења одлука који се односе на потребе ромске национале мањине;</p> <p>- због недовољне пажње друштва, у ромској заједници се код најсиромашнијих није развио осећај одговорности према друштвеним добрима;</p> <p>-велика незапосленост ромске популације;</p> <p>-неповерење припадника ромске националности на рад институција;</p> <p>- подређен положај жене у породици</p> <p>- недостатак националних програма за подршку мајкама и деци у раном узрасту (од 0 до 5,5 година)</p>

	Могућности	Препреке
<p>С</p> <p>П</p> <p>О</p> <p>Љ</p> <p>А</p> <p>Ш</p> <p>Њ</p> <p>Е</p>	<p>- заговарање међународне заједнице о потребама инклузије ромске заједнице у локалну средину;</p> <p>- дефинисани и усвојени међународни и национални стратешки документи за програме инклузију Рома;</p> <p>- обезбеђена материјална средства у међународним фондовима за програме инклузије Рома;</p> <p>-доступни фондови који се баве проблематиком Рома (министарства републике, покрајински секретаријати, инострани и домаћи донатори, локална заједница);</p> <p>- олакшице за младе предузетнике;</p> <p>-постојање различитих облика неформалног образовања;</p> <p>-позитивна клима руководећих структура и наклоњеност потребама Рома;</p> <p>- могућност умрежавања и размене искустава примера добре праксе у области заштите права Рома у земљи и иностранству</p>	<p>-недовољан и спор прилив средстава из доступних фондова за финасирање програма инклузије Рома;</p> <p>- недостатак средстава са суфинансирање већих пројеката;</p> <p>- поједини међународни програми, намењени унапређењу положаја Рома, већ су у завршној фази реализације или нису доступни Србији;</p> <p>- нестабилна политичка ситуација која може да успорава приступ потенцијалним ресурсима;</p> <p>- недефинисан систем комуникације између државних структура и локалне заједнице;</p> <p>- недостатак механизма за мониторинг имплементације програма;</p> <p>- постојање предрасуда према ромској заједници;</p> <p>- присуство дискриминације према ромској заједници,</p>

АНАЛИЗА СТАЊА

Локални ниво

	Снаге	Слабости
У	- извршна власт града Суботице отворена је за решавање питања Рома;	- непостојање социјалне карте за ромску националну мањину која живи у Суботици;
Н	- опредељена средства у буџету Града Суботице за финансирање и суфинасирање пројеката за инклузију Рома;	- непознат број припадника ромске заједнице који живе на територији Суботице који не поседује лична документа што за последицу има немогућност остваривања људских права
У	- успостављена међусекторска сарадња између локалне самоуправе, Центра за социјални рад Града Суботице, Црвеног крста Суботице, Националне службе за запошљавање-филијала Суботица,	- недостатак материјалних средстава у буџету Града Суботица за финансирање/суфинасирање пројеката НВО који се односе на програме инклузије ромске заједнице;
Т	образовних установа, Дома здравља Суботица и организација ромског цивилног друштва. Ова мрежа је основа за активно учествовање припадника ромске заједнице у програмима и пројектима који су намењени унапређењу њиховог положаја у друштву на територији града Суботице;	- недовољна пројектна обученост појединих ромских НВО за самостално аплицирање за финансијска средства код иностраних донатора;
Р	-постоје ромска НВО који имају успостављен модел међусекторске сарадње између ромске заједнице и институција;	- недостатак стамбених јединица за социјално становање;
А	- локални медији су наклоњени праћењу програма који се односе на инклузију Рома у Суботици;	- лоше стање постојећих и неуређеност комуналне инфраструктуре у насељима у којима живе Роми;
Ш	- усвојени су локални стратешки документи: Акциони план за младе, Акциони план за запошљавање,	- јавност још увек нема довољно релевантних информација о положају ромске популације на територији града Суботице и повремено негативно реагује на интензивнију подршку;
Њ	- у образовним установама укључени су педагошки асистенти: три за помоћ при учењу школске деце при основним школама и два за помоћ у ПУ „Наша радост“,	- због недовољне континуиране пажње друштва, у ромској заједници се код најсиромашнијих није развио осећај одговорности према друштвеним добрима;
Е	- ромска здравствена медијаторка делује при Дому	- недостатак квалификованих кадрова;
		- у институцијама је недовољан број запослених Рома;
		- недовољно укључивање Рома у процесе доношења

	<p>здравља; - ангажовање два координатора за инклузију Рома Града Суботице;</p>	<p>одлука који се односе на ромску националну мањину која живи на територији Сботице; -велика незапосленост ромске популације; -ниска друштвена моћ да подржи све потребе ромске заједнице; -неповерење припадника ромске националности на рад институција; -низак степен самопоштовања ; - постојање предрасуда према Ромима; -недовољна самоорганизованост Рома; -недовољна укљученост младих Рома у омладински живот града; - подређен положај жене у породици</p>
<p>С П О Љ А Ш Њ Е</p>	<p style="text-align: center;">Могућности</p> <p>- олакшице за младе предузетнике; -постојање различитих облика неформалног образовања; -позитивна клима руководећих структура и наклоњеност потребама Рома; - могућност умрежавања и размене искустава примера добре праксе у области заштите права Рома у земљи и иностранству</p>	<p style="text-align: center;">Препреке</p> <p>- недостатак средстава са суфинансирање већих пројеката; - недефинисан систем комуникације између државних структура и локалне заједнице; - недостатак механизма за мониторинг имплементације програма; - постојање предрасуда према ромској заједници; - присуство дискриминације према ромској заједници.</p>

I ЛАП ЗА ОБРАЗОВАЊЕ

ОПШТИ ЦИЉ ЛАП-А У ОБЛАСТИ ОБРАЗОВАЊА

Обезбедити пуну укљученост деце и младих из ромске заједнице у квалитетно предшколско, основно и средње образовање, већи обухват Рома и Ромкиња у студентској популацији и пружање подршке школовању младих и одраслих који се нису школовали или су напустили школовање, уз увођење делотворних и ефикасних механизма за борбу против дискриминације и остваривање услова за уживање свих мањинских права за Роме и Ромкиње у образовном систему

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ

- 1) Повећати број ромске деце која похађају целодневни и полудневни боравак и потпун обухват ромске деце припремним предшколским програмом;
- 2) Повећати број ромске деце која завршавају основну школу ;
- 3) Побољшање материјалног и социјалног положаја ромских ученика основних, средњих школа и студената;
- 4) Укључивање ромске деце у средњошколско образовање и промовисање значаја истог;
- 5) Обезбедити потпун обухват ромске деце у образовни систем повратника из земаља ЕУ
- 6) Мониторинг успешности ромске деце у образовном систему на територији Суботице

1. Повећати број ромске деце која похађају целодневни и полудневни боравак и потпун обухват ромске деце припремним предшколским програмом

Активности	Период реализације (од –до)	Очекивани резултати	Индикатор(и)	Потребни ресурси		Носилац активности	Партнер/и у реализацији
				Буџет Локалне самоуправе	Остали извори		
1.1. Формирање базе података о броју ромске деце предшколског узраста и њено редовно ажурирање	2017-2018	Формирана база података о броју ромске деце предшколског узраста и ажурирање формиране исте	Дефинисана база података о броју деце предшколског узраста; ажурна база података	Средства обезбеђена кроз редовно финансирање из буџета ГРАДА	Домаћи и страни донатори	Секретаријат за друштвене делатности; ПУ „Наша радост“	Дом здраља Суботица и РНВО
1.2. Повећање обухвата деце узраста од 3,5 до 5,5 година, припадника ромске националне мањине, у систем ПВО	2017-2021	Обухваћено минимум 10-ро ромске деце узраста од 3,5 до 5,5 година на годишњем нивоу за бесплатан боравак у целодневном и полудневном бораваку	Спискови деце припадника ромске националне мањине која бесплатно бораве у целодневном и полудневном бораваку у вртићима ПУ „Наша радост“	Средства обезбеђена кроз редовно финансирање из буџета ГРАДА	Домаћи и страни донатори	Секретаријат друштвене делатности; ПУ „Наша радост“;	Дом здраља Суботица и РНВО
1.3. Потпуни обухвату	2018-2021. године	Сва ромска деца дорасла за упис у ППП	Број ромских дечака и девојчица која	Средства обезбеђена кроз	Домаћи и страни донатори	Секретаријат друштвене делатности;	Дом здраља Суботица и РНВО

ромске деце обавезним ППП-ом		уписана и редовно похађају	су укључена у ППП ;	редовно финансирање из буџета ГРАДА		ПУ „Наша радост“;	
1.4. Увођење садржаја ромске културе и традиције у ППП	2017-2021. године	Ромска деца имају могућност да напредују у духу своје традиције	Број програма са садржајем ромске културе и традиције у ППП	Средства обезбеђена кроз редовно финансирање из буџета ГРАДА ПУ „Наша радост“, РНВО	Домаћи и страни донатори	ПУ „Наша радост“; РНВО	- РНВО
1.5. Реализовати програме за родитеље и децу узраста до три године у породици, заједници и предшколској установи којима се подстиче развој и учење деце и развој родитељских вештина	2017-2021. године	Родитељи и заједница имају позитиван став према раном развоју деце; проценат повећања деце обухваћене програмима за развој и учење (на годишњем нивоу)	Спискови присутних, видео презентације, едукативни материјал	Средства обезбеђена кроз редовно финансирање из буџета ГРАДА ПУ „Наша радост“, РНВО	Домаћи и страни донатори	ПУ „Наша радост“; РНВО	Дом здравља Суботица

2. Повећати број ромске деце која завршавају основну школу

Активности	Период реализације (од –до)	Очекивани резултати	Индикатор(и)	Потребни ресурси		Носилац активности	Пертенр/и у реализацији
				Буџет Локалне самоуправе	Остали извори		
2.1. Координација основних школа са ПУ “Наша радост“ кроз праћење редовности похађања предшколског програма; иницирање уписа ромске деце у основне школе и преузимање базе података о броју ромске деце која полазе у основну школу	2017-2021	Формирана база података о ученицима који прелазе из ППП у основне школе	Број састанака; листа присутних; ажурирана база податата	Средства обезбеђена кроз редовно финансирање из буџета ГРАДА	Домаћи и страни донатори	ПУ „Наша радост“; ОШ са територије Суботица; Тим за вертикално праћење успеха деце у образовном систему ГРАДА	РНВО
2.2. Едукативне радионице са ромским родитељима о важности	2017-2018	Позитиван став ромских родитеља о важности образовања са акцентом на	Број реализованих радионица у школској години, листа присутних	Средства обезбеђена кроз редовно финансирање из	Домаћи и страни донатори	ПУ „Наша радост“; основне школе; педагошки асистенти;	РНВО

образовања са акцентом на обавезу уписа деце у ОШ		обавезу уписа деце у ОШ	родитеља, евалуациони листићи са радионица	буџета ГРАДА		РНВО; КООРДИНАТОР	
2.3. Помоћ ромској деци у учењу како би се смањио број ученика који испадају из образовног система ; допунска настава са пуним ангажовањем педагошких асистената и координатора за ромска питања у помоћи савладавања језичке баријере и сарадња са родитељима	2017-2021	Бољи успех ромских ученика у учењу, смањен број ученика који су испали из образовног система; смањен број неоправданих изостанака	Број деце која завршававају започето основно образовање, број одржаних састанака са родитељима,	162.000 динара обезбеђена кроз редовно финансирање из буџета ГРАДА са линије „Координатор за инклузију Рома“	Домаћи и страни донатори	Основне школе; Локална самоуправа; РНВО; КООРДИНАТОР	РНВО
2.4. Подстицање талентованих ученика за постизање бољег успеха;	2019-2021	Бољи успех ромских талентованих ученика у учењу;	Смањен број изостанака;	Средства обезбеђена кроз редовно финансирање из буџета ГРАДА	Домаћи и страни донатори	Основне школе; Локална самоуправа;	РНВО;

2.5. Укључивање ромских ученика у ваннаставне активности у којима се негује национална култура	2017-2021	Ученици се пријављују на ваннаставне активности на којима се негује национална култура	Број ученика који похађа ваннаставне активности са садржајем којим се исказује национална култура	Средства обезбеђена кроз редовно финансирање из буџета ГРАДА	Домаћи и страни донатори	Основне школе; Локална самоуправа;	РНВО;
---	-----------	--	---	--	--------------------------	---------------------------------------	-------

3 . Побољшање материјалног и социјалног положаја ромских ученика основних, средњих школа и студената

Активности	Период реализације	Очекивани резултат	Индикатори	Потребни ресурси		Носилац активности	Партнер/и
				Буџет Локалне самоуправе	Остали извори		
3.1. Финансијска подршка ромским ученицима, из социјално угрожених породица, у основним школама кроз: бесплатне ужине, школски прибор,	2017-2021	Бољи успех ромских ученика у учењу, редовност похађања наставе	Број ученика који су добили бесплатну ужину, школски прибор, и продужени боравак	Средства обезбеђена кроз редовно финансирање из буџета ГРАДА	Домаћи и страни донатори	Локална самоуправа, основне школе	ОЦД

продужени боравак							
3.2. Финансијска подршка ромским ученицима/студентима, за куповину уџбеника и школског прибора	2017-2021.	Редовност у похађању наставе, смањивање осипања	Број ученика и студената који су добили материјална средства за куповину уџбеника, школско постигнуће ученика/студената	Средства обезбеђена кроз редовно финансирање из буџета ГРАДА	МПНТР, Домаћи и страни донатори	Локална самоуправа	РНВО
3.3. Додела стипендија за успешне ромске ученике средњих школа и студенте	2018-2021.	Боља мотивација и успех у школи.	Број додељених стипендија.	Средства обезбеђена кроз редовно финансирање из буџета ГРАДА	МПНТР, домаћи и страни донатори	Локална самоуправа,	РНВО,

4. Укључивање ромске деце у средњошколско образовање и промовисање значаја истога

Активности	Период реализације	Очекивани резултат	Индикатори	Потребни ресурси		Носилац активности	Партнер/и
				Буџет Локалне самоуправе	Остали извори		
4.1. Сарадња средњих и основних школа у сврху промоције уписа ромских ученика у средње школе	2018-2021	-повећан број ромске деце која су завршила основну школу и која су се уписала у средњу школу; -база о броју ученика која су уписала средње школе	-база података о ученицима која су уписала средњу школу, -ажурна база	Средства обезбеђена кроз редовно финансирање	МПНТР, домаћи и страни донатори	ПП служба основних и средњих школа	
4.2. Организовање трибина за ромске родитеље чија деца завршавају основну школу о важности наставка школовања и уписа у средње школе.	2018-2021	Информисане ромске породице о значају уписа деце у средње школе	Број одржаних трибина за родитеље; број породица које су учествовале на радионицама;	Средства обезбеђена кроз редовно финансирање	МПНТР, домаћи и страни донатори	ПП основних и средњих школа РНВО	РНВО

4.3. Подршка ромским ученицима у учењу;	2017-2021	Боље школско постигнуће ромских ученика у учењу; редовност похађања наставе	Број ученика која завршавају средње образовање; број одржаних часова за подршку ученицима; број консултанција са педагошким асистентима и координатором за ромска питања са родитељима	Средства обезбеђена кроз редовно финансирање	МПНТР, домаћи и страни донатори	Средње школе;	РНВО; ПА
4.4. Мотивација талентованих ученика за постизање бољег успеха;	2018-2021. године	Мотивисани ученици за постизање бољег успеха,	Број ученика који постижу добре резултате;	Средства обезбеђена кроз редовно финансирање	МПНТР, домаћи и страни донатори	Средње школе, РНВО	
4.5. Укључивање ромских ученика у ваннаставне активности у којима могу да искажу своје способности у промовисању националне културе	2017-2018. године	Повећан број ученика у свим активностима школе; већа заступљеност различитих садржаја који промовишу културу Рома	Број ромских ученика укључених у ваннаставне активности, број садржаја којима се промовише национална култура Рома	Средства обезбеђена кроз редовно финансирање	МПНТР, домаћи и страни донатори	Локална самоуправа; основне и средње школе	РНВО

5. Укључивање у образовни систем повратника из земаља ЕУ

Активности	Период реализације	Очекивани резултат	Индикатори	Потребни ресурси		Носилац активности	Партнер/и
				Буџет Локалне самоуправе	Остали извори		
5.1. Упис ученика у образовни систем;	2017-2021.	Уписани ученици у образовни систем; ученици су се уклопили у образовни систем	Број уписаних ученика који су враћени по Споразуму о реадмисији	Средства обезбеђена кроз редовно финансирање	МПНТР, домаћи и страни донатори	Основне и средње школе, ПУ „Наша радост“ Суботица; координатор за ромска питања; у сарадњи са Градом Суботица;	РНВО; матични уред; Центар за социјални рад Суботица
5.2. Набавка уџбеника и школског прибора;	2017-2021	Купљени уџбеници и школски прибор	Списак уџбеника, број ученика који су примили уџбенике	Средства обезбеђена кроз редовно финансирање	МПНТР, домаћи и страни донатори	Основне и средње школе,	РНВО;
5.3. Додатна подршка ученицима у учењу језика и школског	2018-2021	Бољи школски успех	Број ученика који успешно завршавају школу	Средства обезбеђена кроз редовно финансирање	МПНТР, домаћи и страни донатори	Основне и средње школе,	РНВО, ПА

градива							
5.4. Подршка у набављању потребне докуменације из земље доласка(превод докумената) ;	2018-2021	Обезбеђена лична документација	-Број поднетих захтева за лична документа, -Број безбеђених докумената	Средства обезбеђена кроз редовно финансирање	Домаћи и страни донатори	Матични уред,	Министарство спољних послова, ОЦД
5.5. Психосоцијална подршка ученицима и породицама	2018-2021	Ученици редовно завршавају школу	Списак ученика повратника који редовно завршавају школовање	Средства обезбеђена кроз редовно финансирање	Домаћи и страни донатори	РНВО, ОЦД	

6. Мониторинг успешности ромске деце у образовном систему на територији Суботице

Активности	Период реализације	Очекивани резултат	Индикатори	Потребни ресурси		Носилац активности	Партнери
				Буџет Локалне самоуправе	Остали извори		
6.1. Формирање Тима за вертикално праћење успеха ученика ромске националности	2018-2021. године	Формиран Тим за вертикално праћење успеха ученика ромске националности	Списак са именима изабраних чланова Тима за вертикално праћење успеха ученика ромске националности	Средства обезбеђена кроз редовно финансирање	Домаћи и страни донатори	Секретаријат за друштвене делатности, ПУ „Наша радост“, ОШ, Средње школе, РНВО	РНВО, Неформални Савет ромских родитеља, Клуб родитеља, ОЦД

6.2. Праћење успеха ромских ученика која су укључена образовни систем и доношење мера за унапређење успеха	2018-2021. године	Побољшање успеха ученика, смањено осипање из образовног система	- Број састанака, записници, - број предложених мера којим би се побољшао успех у образовном систему	Средства обезбеђена кроз редовно финансирање	Домаћи и страни донатори	КООРИДНА-ТОР, Председник Тима за вертикално праћење успеха ученика ромске националности	РНВО, Неформални савет ромских родитеља, Клуб родитеља, ОЦД
---	----------------------	---	---	--	--------------------------	--	--

II ЛАП ЗА СТАНОВАЊЕ

ОПШТИ ЦИЉ

УНАПРЕЂЕЊЕ УСЛОВА СТАНОВАЊА РОМА У СУБОТИЦИ

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ

1. Изградња инфраструктуре у ромским насељима
2. Изградња игралишта за децу у узрасту од 2 до 6 година у ромским насељима
3. Куповина/адаптација/изградња стамбених објеката у ромским насељима

1. Изградња инфраструктуре у ромским насељима

Активности	Период реализације	Очекивани резултат	Индикатори	Потребни ресурси		Носилац активности	Партнер/и
				Буџет Локалне самоуправе	Остали извори		
1. Изградња пута у ромским насељима	2018-2021. године	1.1. изграђен пут у ромским насељима	1.1.1. Израђена потребна планска документација 1.1.2. Документација о изграђеној инфраструктури у ромским насељима, 1.1.3. Фотографије из различитих фаза рада; новински чланци	Средства обезбеђена кроз редовно финансирање из буџета ГРАДА 2.850.000	Буџет РС,Покрајински Секретаријати, домаћи и страни донатори	Град Суботица, РНВО,	РНВО, ОЦД
2. Изградња игралишта за децу у узрасту од 2 до 6 година у ромским насељима	2019-2021. године	2.1. Израда потребна планска документација за игралиште у ромском насељу 2.2. Изградња игралишта за децу у узрасту од 2 до 6	2.1.1.Израђена планска документација за игралиште; 2.2.1.Изграђена игралишта ;	ГРАД	Буџет РС,Покрајински Секретаријати, домаћи и страни донатори	Град Суботица,	ЦСРС; РНВО

		година на предвиђеној локацији	2.2.3. фотографије; извештаји из медија				
3. Куповина/адаптација//изградња стамбених објеката у ромским насељима	2019-2021.	3.1. купљени/адаптирани /изграђени стамбени објекти за социјално угрожене ромске породице на територији Суботице	3.1.1. број купљених/-адаптираних /изграђених стамбених објекти за социјално угрожене ромске породице на територији Суботице; Број породица које су добиле подршку из ове ставке	ГРАД	Буџет РС,Покрајински Секретаријати, домаћи и страни донатори	Град Суботица, РНВО	РНВО

III LAP ZA ZAPOSŁAVANJE

OPŠTI CIŁ LPA U OBLASTI ZAPOSŁAVANJA

Podsticati uključivanje radno sposobnih pripadnika romske nacionalne mašine na formalno tržište rada, podizati zaposłivost, zaposłavaње и економско оснаживање, посебно Рома и Ромкиња који припадају категоријама вишеструко теже zaposłивих незапослених лица.

SPЕЦИФИЧНИ CIŁEVI LPA U OBLASTI ZAPOSŁAVANJA

- 1) Повећање броја Рома који користе услуге Националне службе за zaposłavaње
- 2) Повећање информисаности Рома о програмима доквалификације и преквалификације и унапређење квалификација и компетенција за повећање конкурентности на тржишу рада
- 3) Подстицање развоја предузетништва код Рома
- 4) Zaposłavaње Рома кроз организовање јавних радова
- 5) Препознавање и значај ангажовања ромске популације у сектору сакупљања секундарних сировина
- 6) Смањење дискриминације приликом zaposłavaња Рома/ Повећање запослености Ромкиња
- 7) Подстизати zaposłavaње Рома и Ромкиња у институцијама на локалном и националном нивоу, у сагласности са органима локалних самоуправа и у складу са фискалним ограничењима.

1) Повећање броја Рома који користе услуге Националне службе за запошљавање

Активности	Период реализације	Очекивани резултат	Индикатори	Потребни ресурси		Носилац активности	Партнер/и
				Буџет Локалне самоуправе	Остали извори		
<p>1.1. Информисати и едуковати припаднике ромске заједнице (нарочито лица из категорије вишеструко рањивих) о значају и условима пријаве на евиденцију НСЗ кроз: - директан рад у филијалама и на терену саветника за запошљавање НЗС – мобилни тимови, каравани запошљавања, итд. - расписивање конкурса за предлоге пројеката организација цивилног друштва које би реализовале информативно-</p>	2018-2021. године	У евиденцији НСЗС се повећао број лица која су се изјаснила да су припадници ромске националне мањине	Повећан број декларисаних особа да су припадници ромске националне мањине на евиденцији у НСЗС	Буџетска линија „Координатор за инклузију Рома“ Накнаде за социјалну заштиту Економско оснаживање 48.000	Буџет РС, Покрајински Секретаријати, домаћи и страни донатори	НСЗ; Савет за запошљавање	РНВО; мобилни тимови;

едукативне активности о правима и обавезама незапослених лица.							
--	--	--	--	--	--	--	--

2. Повећање информисаности Рома о програмима доквалификације и преквалификације и унапређење квалификација и компетенција за повећање конкурентности на тржишу рада

Активности	Период реализације	Очекивани резултат	Индикатори	Потребни ресурси		Носилац активности	Партнер/и
				Буџет Локалне самоуправе	Остали извори		
2.1. Информисање ромске популације о тржишно исплативим занимањима, односно о траженим занимањима	2018-2021. године	Већи број Рома који су слушали предавања о тржишно исплативим занимањима	Листа присутних који су слушали предавања; број Рома који су информисани о програмима доквалификације и преквалификације; број Рома који су одабрали неко тржишно исплативо занимање; број Рома који	ГРАД	Буџет РС, Покрајински Секретаријати, домаћи и страни донатори	Национална служба за запошљавање; РНВО,	РНВО, Школа за образовање одраслих

			су укључени у програм „Друга шанса“				
2.2. Информисање ромске популације о програмима "Друга шанса"	2017-2021. године	Већи број Рома који су укључени у програм „Друга шанса“	Листа присутних који су слушали предавања и завршили	ГРАД	Буџет РС, Покрајински Секретаријати, домаћи и страни донатори	Национална служба за запошљавање, Школа за образовање одраслих	РНВО, ПА
2.3. Организовање обука за преквалификацију, доквалификацију и специјализацију у складу са потребама тржишта.	2018-2021. године	Већи број Рома који су укључени у програм за преквалификацију, доквалификацију и специјализацију у складу са потребама тржишта.	Листа полазника обуке за преквалификацију, доквалификацију и специјализацију у складу са потребама тржишта.	ГРАД	МРЗСиБП; ПСПиТ, Страни донатори	Национална служба за запошљавање	Школа за образовање одрасли, средње школе, РНВО, ПА

3. Подстицање развоја предузетништва код Рома

Активности	Период реализације	Очекивани резултат	Индикатори	Потребни ресурси		Носилац активности	Партнер/и
				Буџет Локалне самоуправе	Остали извори		
3.1. Организовање информативних кампања о програмима за развој предузетништва код Рома	2018-2021. године	Боља информисаност о програмима за развој предузетништва код Рома	Број одржаних кампања; листе пристуних	ГРАД СУБОТИЦА	МРЗСиБП; ПСПиТ, Страни донатори	Национална служба за запошљавање, КООРДИНАТОР, РНВО	Савет за запошљавање; ОЦД
3.2. Организовање обуке из предузетништва за ромску популацију	2017-2021 године	Боља информисаност о програмима за развој предузетништва код Рома	Број одржаних обука, листа присутних, евалуациони листићи, фотографије, и број Рома који су заинтересовани за покретање сопственог бизниса	ГРАД СУБОТИЦА	МРЗСиБП; ПСПиТ, Страни донатори	НЦЗФС, КООРДИНАТОР; РНВО	Савет за запошљавање; ОЦД

4. Запошљавање Рома кроз програм јавних радова

Активности	Период реализације	Очекивани резултат	Индикатори	Потребни ресурси		Носилац активности	Партнер/и
				Буџет Локалне самоуправе	Остали извори		
4.1. Промоција конкурса јавних радова код РНВО	2017-2021. године	Ромска удружења су информисана о позиву позиву за јавне радове	Број промоција конкурса јавних радова међу ромским удружењима	ГРАД СУБОТИЦА	МРЗСиБП; ПСПиТ, Страни донатори	НЦЗФС; РНВО;	РНВО
4.2. Радно ангажовање Рома у програму јавних радова	2017-2021. године	Повећање броја Рома који су запослени у оквиру јавних радова	Број Рома које је ангажован у оквиру позива за јавне радове.	ГРАД СУБОТИЦА	МРЗСиБП; ПСПиТ, Страни донатори	НЦЗФС; НВО; Локална самоуправа	РНВО

5. Препознавање и значај ангажовања ромске популације у сектору сакупљања секундарних сировина

Активности	Период реализације	Очекивани резултат	Индикатори	Потребни ресурси		Носилац активности	Партнер/и
				Буџет Локалне самоуправе	Остали извори		
5.1. Организовање информативних сесија за ССС и особе које су заинтересовани за ту делантост на тему значај положај сакупљача у друштву тржиште и будући положај	2019-2021	- Формирање базе ССС -Повећање броја Рома који су обучени и информисани о процесу рада везаног за тржиште секундарних сировина	-База података о Ромима ССС -Спискови учесника на информативним сесијама, фотографије,	ГРАД СУБОТИЦА	Домаћи и страни донатори	САВЕТ	РНВО, ОЦД,

6. Смањење дискриминације приликом запошљавања Рома/ Повећање запослености Ромкиња

Активности	Период реализације	Очекивани резултат	Индикатори	Потребни ресурси		Носилац активности	Партнер/и
				Буџет Локалне самоуправе	Остали извори		
6.1. Спровођење антидискриминационих кампања за запошљавање Рома	2018-2021	Већи број формално запослених Рома	Извештај НЦЗФС	Секретаријат за друштвене делатности	Домаћи и страни донатори	НСЗФС; РНВО; Локална самоуправа;	Заштеник грађана Града Субтице; Покрајински завод за равноправност полова; КООРДИНАТОР

8. Подстицати запошљавање Рома и Ромкиња у институцијама на локалном у сагласности са органима локалних самоуправа и у складу са фискалним ограничењима

Активности	Период реализације	Очекивани резултат	Индикатори	Потребни ресурси		Носилац активности	Партнер/и
				Буџет Локалне самоуправе	Остали извори		
8.1.Процент повећања Рома и Ромкиња запослених у државној управи на локалном нивоу у складу са донешеним подзаконским актом којим се уређује афирмативна мера запошљавања националних мањина у органима јавне власти.	2018-2021	Запошљавање Рома у јавним службама (у складу са процентуалним учешћем у укупном броју становника у локалној заједници). Примена афирмативне акције носиоца власти и државних органа при запошљавању ове категорије грађана.	Број запослених Рома; Подаци МДУЛС	Буџет локалне самоуправе	Ресорна министарства и покрајински секретаријати	Град Суботица	Градска управа, јавна комунална предузећа, јавне установе

IV ЛАП ЗА ЗДРАВСТВЕНУ ЗАШТИТУ

ОПШТИ ЦИЉ ЛАП-А ЗА ЗДРАВСТВЕНУ ЗАШТИТУ РОМА

УНАПРЕЂЕЊЕ ЗДРАВСТВЕНОГ СТАЊА РОМА НА ТЕРИТОРИЈИ СУБОРИЦЕ

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ

1. Побољшање доступности здравствене заштите за ромску популацију,
2. Побољшање положаја социјално угрожених Рома кроз помоћ у здравственој нези и адекватном начину исхране;
3. Унапређење хигијенско - епидемиолошких услова у ромским насељима у циљу спречавања настанака и ширења заразних и паразитарних болести;

1. Побољшање доступности здравствене заштите за ромску популацију

Активности	Период реализације	Очекивани резултат	Индикатори	Потребни ресурси		Носилац активности	Партнер/и
				Буџет Локалне самоуправе	Остали извори		
4.1. Ангажовање здравствене медијатора	2018	Приближавање ромске заједнице ка здравственим институцијама	Ангажована медијаторка	0	Ресорно министарство, Светска здравствена организација, Светска банка, УНИЦЕФ	Ресорно министарство	Дом здравља Суботица
4.2. Спровођење пројеката за унапређење здравља Рома: потпун обухват обавезном имунизацијом, побољшање нутритивног статуса одојчади и мале деце, побољшање репродуктивног здравља,	2017-2021.	Боља информисаност ромске заједнице о значају здравствене заштите	Број учесника на радионицама, број деце која су обухваћена имунизацијом	Локална самоуправа	Ресорно министарство, Светска здравствена организација, Светска банка, УНИЦЕФ	Здравствене установе, здравствени медијатор, Завод за јавно здравље,	РНВО. ОЦД, Црвени крст Суботица

превенција хроничних незаразних обољења, едукација о превенцији ризика код Рома који се баве сакупљањем секундарних сировина. опијати и последице							
---	--	--	--	--	--	--	--

2. Побољшање положаја социјално угрожених Рома кроз помоћ у здравственој нези и адекватном начину исхране

Активности	Период реализације	Очекивани резултат	Индикатори	Потребни ресурси		Носилац активности	Партнер/и
				Буџет Локалне самоуправе	Остали извори		
2.1. Утврђивање броја социјално угрожених Рома који болују од хроничних болести	2018-2021.	2.1. Утврђен број социјално угрожених Рома који болују од хроничних болести	2.1.1. Списак броја социјално угрожених Рома који болују од хроничних болести	Град Суботица	Ресорно министарство, и секретаријат, Домаћи и страни донатори	ЦСРС, Дом здравља Суботица Ромски здравствени медијатор; КООРДИНАТОР	РНВО;
2.2. Обезбеђивање лекова и	2017-2021. године	2.2.1. Обезбеђени лекови и	Списак особа које су обухваћене	Град Суботица	Ресорно министарство, и	Црвени крст Суботица	РНВО

медицинских помагала за социјално угрожене Роме		медицинска опрема за социјално угрожене Роме	овим програмом, извештаји, фотографије		секретаријат, Светска здравствена организација, Светска банка, УНИЦЕФ		
2.3. Реализација програма помоћи у здравственој нези социјално угрожених Рома, старих, непокретних лица и лица са посебним потребама	2018-2021. године	2.3.1. Реализовани програми помоћи у здравственој нези социјално угрожених Рома, старих, непокретних лица и лица са посебним потребама	2.3.1.1. Број социјално угрожених лица којима је обезбеђена помоћ; 2.3.1.2. извештаји о урученој помоћи, фотографије,	Град Суботица	Ресорно министарство, и секретаријат, Светска здравствена организација, Светска банка, УНИЦЕФ	Центар за социјални рад; Црвени крст Суботица; КОЛЕВКА, Геронтолошки центар, Хуманитарне организације	РНВО, Црвени крст Суботица

3. Унапређење хигијенско епидемиолошких услова у Ромским насељима у циљу спречавања настанка и ширења заразних болести

Активности	Период реализације	Очекивани резултат	Индикатори	Потребни ресурси		Носилац активности	Партнер/и
				Буџет Локалне самоуправе	Остали извори		
3.1. Спровођење дератизације, дезинсекције и дезинфекције у ромским насељима	2018-2021. године	Успешно спроводена дератизације, дезинсекције и дезинфекције у ромским насељима	Број третираних објеката	Град Суботица	Ресорно министарство, и секретаријат, Светска здравствена организација, Светска банка, УНИЦЕФ	Завод за јавно здравље;	РНВО

V ЛАП ЗА СОЦИЈАЛНУ ЗАШТИТУ

ОПШТИ ЦИЉ ЛАП –а ЗА ОБЛАСТ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

Унапредити приступ услугама социјалне заштите и доступност новчаних давања ради смањења сиромаштва и повећања социјалне укључености Рома и Ромкиња у локалној заједници

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ ЛАП-а ЗА ОБЛАСТ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

1. Јачати саветодавну улогу центра за социјални рад у сарадњи са НВО, предшколским и школским установама и радити на интензивнијем укључивању коринсика : ромске деце и младих у локалне услуге социјалне заштите, са посебним нагласком на деци без родитељског старања и унапређивању програма подршке мајкама.
2. Стварање услова за већу укљученост Рома у систем социјалне заштите.

1 . Јачати саветодавну улогу центра за социјални рад у сарадњи са НВО, предшколским и школским установама и радити на интензивнијем укључивању корисника: ромске деце и младих у локалне услуге социјалне заштите, са посебним нагласком на деци без родитељског старања и унапређивању програма подршке мајкама

Активности	Период реализације	Очекивани резултат	Индикатори	Потребни ресурси		Носилац активности	Партнер/и
				Буџет Локалне самоуправе	Остали извори		
1.1. Иницирање и развој програма подршке ромским породицама са децом у ризику од злостављања, занемаривања, напуштања образовања, лишења породичне средине,	2018-2021. године	1.1.1. Смањен број ромских породица са децом у ризику од злостављања, занемаривања, напуштања образовања, лишења породичне средине,	1.1.1. Број ромских породица које користе подршку ЦСР 1.1.1.2. Удео и број деце ромске националност и која су корисници услуга интензивне подршке породици 1.1.1.3. број укључене деце и младих ромске националност и у активности и програме Дневног центра за децу	Град Суботица,	Ресорна министарства и секретаријати, домаћи и страни донатори	ЦСРС, Дом здравља, Полицијска управа Суботица,	РНВО,

			са проблемима у понашању				
1.2. Радно ангажовања сарадника/ица Центара за социјални рад који су припадници/е ромске националне мањине	2017-2021. године	1.2.1. Ангажован сарадник/ца из ромске заједнице	1.2.1.1. Процент стручних радника који су прошли обуку за компетентну праксу у социјалном раду	Град Суботица,	Ресорна министарства и Секретаријати, домаћи и страни донатори	ЦСРС	РНВО

2. Стварање услова за већу укљученост Рома у систем социјалне заштите

Активности	Период реализације	Очекивани резултат	Индикатори	Потребни ресурси		Носилац активности	Партнер/и
				Будет Локалне самоуправе	Остали извори		
2.1. Израда социјалне карте ромске заједнице уз дефинисање социјалних потреба	2017-2021. године	2.1.1. Урађена социјална карта ромске заједнице 2.1.2. дефинисане социјалне потребе 2.1.3.	2.1.1.1. Социјална карта ромске заједнице; 2.1.2.1. Број и врсте дефинисаних потреба; 2.1.3.3.	Град Суботица	Ресорна министарства и Покрајински секретаријати, домаћи и страни донатори	ЦСРС, Дом здравља Суботица	РНВО,

		дефинисани одговарајући актери који обезбеђују услуге социјалне заштите	Идентификоване услуге социјалне заштите и актери који учествују у њиховом пружању;				
2.2. Пријава пребивалишта за Роме који станују у нелегалним насељима или у нелегалним стамбеним јединицама	2017-2021. године	2.2.1. Већи број особа остварило могућност коришћења социјалне заштите пријавом пребивалишта на адреси Центра за социјални рад Суботица	2.2.1.1. Број пријављених лица на адреси Центра за социјални рад Суботица	Град Суботица	-	Центар за социјални рад Суботица, Полицијска управе Суботица, Координатор за ромска питања	РНВО

У складу са наведеним, Град Суботица је на седници Скупштине одржаној _____ Одлукома број _____ /
„Службани Града Суботице“ бр. ____/2017 усвојио је ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА РОМА
2017-2021 који обухвата области образовања, запошљавања, становања, здравствене и социјалне заштите.

Попис табела

Табела 1	Становништво у Суботици	Страна 8
Табела 2	Најчешћа радна ангажовања Рома	Страна 15
Табела 3	Укупно становништво и Роми у Републици Србији према економској активности, 2002-2011. године	Страна 16
Табела 4	Показатељи економске немоћи ромског становништва	Страна 16
Табела 5	Старосна структура грађана ромске националности у Суботици	Страна 20
Табела 6	Број деце у ПУ „Наша радост“	Страна 21
Табела 7	Ученици Роми уписани у ОШ на територији града Суботице 2016/17. године	Страна 22
Табела 8	Број ученика који похађају инклузивну наставу на територији града Суботице	Страна 23
Табела 9	Ученици Роми који су уписани у средње школе на територији града Суботице у школској 2016/17 години	Страна 24
Табела 10	Територије са већим процентом Рома и Ромкиња на територији града Суботице	Страна 25
Табела 11	Беојно стање Рома у ромским насељима у МЗ Чантавир	Страна 25
Табела 12	Преглед незапослених Рома по степену стручне спреме	Страна 31
Табела 13	Преглед броја незапослених Рома и њихово % учешће у укупној незапослености у Суботици	Страна 31
Табела 14	Запошљавање Рома и њихово % учешће у укупном запошљавању у Суботици (од 01.01.2016. - 31.12.2016. године)	Страна 32
Табела 15	Развијеност ромске деце у складу са узрастом	Страна 33
Табела 16	Радне групе за израду ЈАП-а	Страна 39